

Leder av HMF, Rune Larsen

I skrivende stund forbereder styret seg på deltakelse på Trondheimskonferansen den siste helga i januar. Dagsorden er som vanlig veldig interessant og spenner over store politiske felt og saker.

Det blir en hektisk og aktiv vår for HMF. Vi har store tunge saker som FKE – For-skrifter for elektrofagarbeidere som jobbes med fra DSB og Justisdepartementet, og endringene som foreløpig har kommet "ut" har store konsekvenser. Vi jobber nå tette med elektrikeravdelinger om og i denne saken. Vi vet også at denne saken har fått høy prioritet i EL< forbundet og forbundets styre. Forbundsstyret har satt ned en egen gruppe som også skal følge opp denne saken særskilt. Men det lakker og lir mot våren og tariffoppgjøret 2010

Sjukelønnsordninga er en annen svært viktig og stor sak som vi selvfølgelig deltar i sammen med mange andre i fagbevegelsen. I denne saken burde Stoltenberg & co trå svært varsomt. Men nei, de tordner ut med forvrengte tallmateriale, og framstiller de sjuke som unnasluntrerere. Alle over en kam! Krampeutsagnet fra Stoltenberg kom i Dagens Næringsliv 23. Januar, når han og hans sjukelønnsan-gripere trolig har skjönt at harmen vokser blant folk, hvor han blir sitert: *"Jeg vil mye heller ha høyt sjukefravær og høy yrkesdeltakelse enn lav yrkesdeltakelse og lavt sjukefravær"*. Kanskje Stoltenberg & co har forstått at det er en sam-menheng med høy sysselsetting og sjukefravær – og at tallene han har brukt ikke er reelle og sanne? Jens Stoltenberg har vist en svært aggressiv side etter den kyniske innføring av tjenestedirektivet, mot massiv motstand, men dette reflekterte verken han eller regjeringen over. Det verste var at LO lederen og andre LO topper tilhørte fløyen som trudde på Stoltenbergs lovnader om at ar-beidslivet ikke ville forverres og at sosial dumping ikke ville bre mer om seg etter innføringen av tjenestedirektivet! Hvor er disse lovnadene fra, og hvem i EU har kvittert på Stoltenbergs påståtte lovnader som LO ledelsen trur så blindt på? Vis oss de skriftlig! Men det har kanskje blitt sånn i LO-toppen at det er best å være "pusekatt" for da blir du ikke konfrontert i partiapparatet?!

Det burde vært innført en folkerett om folkeavstemming over hvert eneste EU-direktiv som var planlagt innført. Norge har hatt folkeavstemming om EU med-lemskap, og stemt nei! – hvorfor er det da fritt fram å innføre EU direktiver uten en gang å evne å bruke rettet til reservasjonsrett?

Det er på høy tid å ta debatten i det politiske og faglige miljø om **Norge ut av EØS!**

Elektronisk verktøy som PDA/ Fieldlink er hett tema for tiden. Ikke bare hos oss og vår bransje, men hos flere og flere foreninger. Overvåkingsdebatten går heftig. Det dreier seg om hva slags arbeidshverdag vi skal ha, og hva slags arbeidsforhold vi skal akseptere framover. Det hjelper ikke å gjøre gode avtaler om bruk og ut-vikling av dette verktøyet. Det er avtalen mellom bedrift og klubb i Schindler en bekreftelse på. Der foreligger det en svært detaljert og god avtale undertegnet av begge partene. Av de 13 punktene avtalen har, så er nesten samtlige blitt brutt eller ikke overholdt av bedriften. Klubben har påpekt dette flere ganger, men nok er nok! Saken om vår svenske kollega og hvordan bedriften der brukte opplys-ninger om og i dette verktøyet i avskjedigelsessaken mot han, var ikke akkurat i bedriften eller konsernets favør! Derfor vil dette elektroniske verktøyet være viktig diskusjonssak for HMF framover, og det er svært viktig å se konsekvensene av et slikt verktøy, før det tas i bruk.

Vi er for teknologisk utvikling og for bruk av nyttig verktøy i hverdagen, men overvåking har noen grenseganger som bør debatteres grundig!

Innhold

HMF avd/klubb	1-3
Færre dødsfall i arbeidslivet	4
Forum for verneombudene	4
Heisulykker, rapportert til NHK i 2009	5-6
«Hva slags arbeidsliv ønsker vi oss?»	7
AFP-pensjonist og forsikringer!	8
Ny fleksibel alderspensjon	10
Høy sysselsetting = høyt sykefravær	11
Statistikk er gøy!	12
Verdier og moral	13
Elektronisk overvåking	14-16
Firmabilbeskatning	17-20
Baronen og jeg	21-26
Heiscup'n 2009	27-28
Team HMF: Oslo - Bishkek Rally	29-33
Ikke regn med meg!	34-36
Fra sjakta	37

HEISMONTØREN

Redaktør: Geir Løkke

I redaksjonen: Tor Erik Lundberg, Dan Terje Rønning, Bengt-Olof Andersson og Bjørn Tore Egeberg

Forsidebildet: Geir Løkke

Nr. 1 – februar 2010

Redaksjonell adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f, oppgang 2
0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: foreninga@heis.no

Årgang 42

Layout og foto: Redaksjonen
Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Sats og trykktjeneste: 07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 1100
Redaksjonen er avsluttet 29. januar 2010
Neste nummer: april 2010
Neste deadline: 1. april 2010

LEDER´N HAR ORDET

Den triste meldingen om at Kjell Erik "Baron" Berntzen gikk bort, har gitt oss mange tanker. Det er et tomrom i foreningas lokaler etter Kjell'a.

Det har også ført til at det er til ettertanke for flere i framtida om konsekvensene av å gå fullt ut i AFP. Da risikerer en å ikke lenger ha bedriftens forsikringer, og det har konsekvenser, spesielt om du ikke får opplysninger om

dette før du tar valget om full AFP, verken fra bedriften eller forsikringsselskapet, av det vi har klart å finne ut.

Selv hvor trist det var å være i Kjells begravelse, så var det en av de fine begravelsene, og en enormt fin minnetale av Terje som ble holdt. Minnestunden etter begravelsen var også helt i Kjell sin ånd, og det var også hele forsamlingen som var der for Kjell. Og med

minnetale opplest av Torgeir, ble dette en minnerik avslutning.

Vi lyser fred over Kjells minne, og han vil lenge være dyp savnet blant mange av oss, samtidig som våre tanker selvfølgelig går til Kjell sine etterlatte!

HMF AVD/KLUBB

Østfoldavdelingen

Tor Erik Lundberg

Gutta i Fredrikstad slikker fortatt sine sår og lurer på hvor det gikk galt etter nedrykk til Adeccoligaen. Og diskusjonen har gått rundt om det er «redningsmannen» Tom Nordli eller direktøren i FFK som er den skyldige...eller om de rett og slett var for dårlige?

Håper på like stort engasjement rundt FKE – «Forskrift om kvalifikasjoner for elektrofagfolk».

Før jul var studieleder i HMF, Per Arne Jensen Salo i avdelingen for å legge frem de nye utfordringene i forhold til angrepet på FKE forskriften. Petter'n tok for seg historien om hvordan vi mis-

tet kongelig res. i 1994, men istedenfor fikk inn FKE etter en del kamper. Nå er også FKE under angrep; myndighetene vil forandre forskriften.

Dette blir ikke uten kamp! Det er viktig at vi sprer denne informasjonen til andre i elektrobransjen som også omfattes av FKE. Medlemmene i Østfold ønsket at det ble trykket opp «flygerblad» som vi kan dele ut på byggeplasser etc. Videre var det forslag om å bruke nettsamfunn som Facebook til å spre budskapet.

Selv om den kalde perioden etter jul ga kuldesjokk på mange heiser og resulterte i flere heisstans en normalt, har arbeidsmengden avtatt noe i Østfold. Men foreløpig er det arbeid til alle. Otis er den eneste som melder om god arbeidsmengde både på service og montasje.

Kim Steffen Hasfjord (Reber) har påbegynt prøveanlegg nå i januar og vil snart rykke frem i montørenes rekke. Krampelag forventes.

Reberklubben var på en vellykket tur til Barcelona i november. Selve målet med turen var et besøk til Camp Nou for å se FC Barcelona mot Mallorca. Å være på en nesten fullsatt Camp Nou, med sitteplass til 98 000 mennesker, var en opplevelse i seg selv. Det ble en frisk opplevelse i høstværret, men Barca vant 4-2. Det ble også tid til bl.a. Gaudi, Tapas, Cervesa og sosialt samvær....

Det har ikke vært avholdt årsmøte i Østfold, men satser på å finne en dato for dette på nyåret.

Reber Fredrikstad i Barcelona

På Nou Camp, Reber Fredrikstad

Reberklubben

Tor Moen

Tid for Illusjoner

Lønnsforhandlingene.

Lønnsforhandlingene i klubben ble avsluttet i 7. januar 2010. Dette er muligvis rekordlange forhandlinger. Vi var igjen først ute med størrelsen på kronetillegg. 8 kr. pr. time etterbetalt fra 15. mai. Men reforhandling av bilavtalen ble en stor utfordring. Vi må nok ta selvkritikk i klubbledelsen. Klubben klarte ikke å samle seg om et felles krav. Målet var å få til en utjevning mellom montasje og service for alle som kjører privatbil. Samtidig få til en forenkling og opprydding av lokale varianter som vi mener blir vanskelig å forsvare i framtida på grunn av den utviklingen/innstramming vi ser av myndighetene når det gjelder skatt på privatkjøring, og for den saks skyld også skattespørsmål i forbindelse med bruk av firmabil.

Når bedriften i slutfasen også forlangte at vi skulle forplikte oss til å kjøre firmabilen i hele leasing perioden, var muligheten til løsning i praksis død.

Vi gikk tilbake til gammel avtale og øket km. satsen med 40 øre pr. km.

PDA – Field Link.

Reberkonferansen i november hadde tydeligvis fjernet enhver illusjon om PDA'n hensikt.

(I Schindler heter versjonen Field Link)

Nok var nok. Nå skulle denne eksisterende versjonen innleveres. PDA-avtalen mellom klubb og bedrift (av 27.09.06) var ikke overholdt fra bedriftens side. Field Link blir i skrivende stund innlevert 2. februar 2010.

Historia om Olli Koivunen hadde gjort inntrykk og "gølva" det resterende håp om et samarbeid mellom ansatte og bedrift om utforming. Det er åpenbart

at dette verktøyet lett kunne utformes til alles tilfredshet hvis det var effektivitet – kvalitetsforbedring – informasjon, som var viktig. Noe klubben har kjempet med siden 2006.

Derimot er det tydelig at stikkordet for dette verktøyet er *Kontroll/ overvåking*. Noe konsernledelsen i Schindler nå heller ikke legger skjul på.

Et annet typisk trekk ved Field link er at den i hovedsak kommuniserer bare en vei. Ovenfra og ned.

Bedriften har også begynt å omorganisere servicerutene uten at montørene blir orientert eller spurt. Det gjør at vi mister lett muligheten til å planlegge å styre arbeidsdagen vår. Noe vi oppdaget ved at heiser ble fjernet fra ei service rute og overført til en annen montør.

Det er heller ikke vanskelig å se hvordan utviklingen går mot å fjerne lokal ledelse for så å styre montørene fra en felles sentral samtidig som kortere tid avsettes til servicearbeidet.

Ledelsen i Reber har nå skrevet ei hel A4 side til NHO og klaget sin nød over vår adferd uten å nevne avtalen mellom oss med et eneste ord!

Ansatt-Resurs.

Sissel Hallem, tillitsmann ved Relacom, var invitert til konferansen og fortalte om deres erfaringer med PDA og GPS i firmabilene. Dette var ikke spesielt oppløftende. Dessuten kunne hun fortelle at de ikke lenger ble betegnet som personer eller ansatte. Begrepet medarbeider har vel og trolig gått ut på dato.

Den nye motebetegnelsen var Resurs. Så kan man jo filosofere litt over dette.

TM4.

Som om ikke dette var nok, har vi også fått TM4. Rapporteringsenhet som gir tilbakemelding om enhver operasjon som foretas på nye heiser. Denne kan lett oppfattes som enda ei ny stemplingsklokke og via alarmenheten TM2 overfører dette til bedrift/konsern. Ikke bare tidspunkt men også kontinuerlig hva som utføres på anlegget for de som interesserer seg for det.

Argumentet fra bedriften er at vi oppdager feil på heisen umiddelbart og kan i visse tilfeller reparere disse via telefonnettet. Så kan jo vi spørre oss:

- Hvorfor kan ikke denne informasjonen gå til servicemontør eller lokal avdeling?
- Hvorfor kan ikke denne enheten kobles inn hvis det skulle oppstå feil på heisen?

De fleste kundene er fornøyd så lenge heisen er i orden. For øyeblikket er eksisterende utgave så dårlig at den ikke kan kobles inn hvis man skal få nye heiser i gang og overlevert til heiskontrollen. Allikevel kommer det trusselbrev fra ledelsen om at de montører som ikke kobler inn denne skal rapporteres til bedriften sentralt med navn tid og sted av lokal ledelse.

GPS i bilene.

Våre svenske Schindler kollegaer har nylig fått beskjed om at GPS skal installeres i alle firmabiler.

Argument: Sikkerhet for montøren. Da visste ledelsen at man kom hjem om kvelden og ikke lå skadet i en eller annen heissjakt. Tidspunkt også selvfølgelig. Dette kunne også brukes som elektronisk kjørebok så slapp man å gjøre det manuelt. Denne besparelsen hadde bedriften også regnet på.

Denne rørende omsorg for montørenes sikkerhet og velferd fikk fort en knekk da de i neste åndedrag foreslo å fjerne brannapparatet i firmabilene.

Argument: Da ingen av firmabilene ennå har tatt fyr, mente ledelsen det var en overflødig kostnad å ha brannslukningsapparat i bilene.

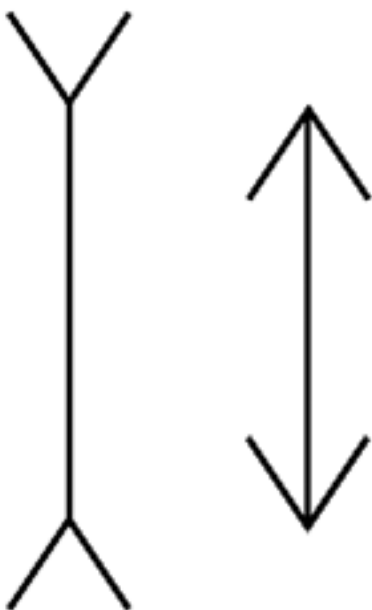
Vi undres.

Vi undrer oss til stadighet over oppførselen til dagens bedriftsledelse. På et hvert nivå ser det ut som om de er frakoblet enhver form for logisk tankegang. De minner mer og mer om figuren Burt i den amerikanske TV serien Soap. For de av oss som husker serien hadde Burt et slags forsvar. Når han følte seg presset, slo han armene i kryss foran seg og knipset med fingrene. Da ble han i egne øyne usynlig og det gikk ikke an å få kontakt med'n.

Forskjellen er at våre ledere ikke knipser.

Patologisk virkelighetsforståelse?

- Eller svindel? Ikke nødvendigvis.
- Hvis jeg har forstått det rett kan illusjoner deles inn i følgende fire varianter:
- Forvrengning
- Tvetydigheter
- Paradokser (selvmotsigelser)
- Hallusinasjoner
- Muller-Lyer-illusjonen er et typisk eksempel på første variant.

SUPPORT TO OUR SPANISH FRIENDS

The Norwegian Elevator Constructors Union would like to express our support in your struggle in these hard times.

We are aware of the difficulties for our colleagues and friends in Spain loosing their jobs and being under a constant pressure.

The crises has not been created by the workers, it's created by the speculative and uncontrolled finance market.

We, the workers, should not pay the price for this.

The Norwegian Elevator Constructors Union

Rune Larsen, President

Forklaring:

Måten linjer og geometriske figurer er satt sammen på får oss til å tro at ting er mindre eller større enn de egentlig er. Fra vi var veldig små har vi lært oss å se ting i verden etter spesielle regler, og det kan være en årsak til at inntrykk blir forvrengt.

Når vi ser på den loddrette streken til venstre, ser denne mye lengre ut en den loddrette til høyre. Dette er et optisk bedrag da de i virkeligheten er like lange. Det sansene våre tar opp av impulser, blir tolket av hjernen. Denne kombinasjonen av sanseintrykk og tolkning, kalles persepsjon og blir studert nøye i faget markedsføring. Forklaringen sier at forvrengningen skjer ut ifra det vi har lært eller blitt lært opp til. Så er det kan hende ikke så rart at man ikke når fram i diskusjoner med ledelsen. Det er faktisk ikke mangelen på gode argumenter eller formuleringer som er problemet.

Håper dette lille avsnittet har pirret nysgjerrigheten såpass at folk går inn på nettet å slår opp begrepene som er nevnt. Illusjoner – persepsjon. Se også på "hjernevask" og manipulasjon.

I forsvaret av faglige rettigheter, er fagbevegelsen utsatt for et enormt, profesjonelt trykk som forvrenger og manipulerer virkeligheten.

Kamplinjé – Forhandlingslinje.

Hvordan møter vi dette?

Forhandlingslinja blir fort til en illusjon. Forsøk på kommunikasjon med dagens ledere blir og lett en illusjon.

De lederne vi treffer til daglig er i seg selv en illusjon. Den egentlige ledelsen som er av betydning sitter et annet sted. I vår bransje, som regel i utlandet.

HMF og overenskomsten vår er bygget opp på kamplinja. Uten den er det ikke mulig å forsvare stillingen.

Kontroll og overvåkning i alle former er et hett tema om dagen og vi vil ikke finne oss i en form for autorisert vold som skapes gjennom kontroll og overvåkning. Ved illusjoner, manipulering og utøves av bedriftsledere med politisk støtte fra høyresida.

Jeg er ikke sikker på om vi skal kalle arbeidsgiversidas oppfatning for Patologisk (syk) virkelighetsforståelse.

Hvis den ikke er syk så er den i alle fall til å bli syk av!

Den som lever av illusjoner, dør av skuffelse.

(Spanske ordtak.)

La det ikke bli oss!

Fire av dødsulykkene skyldtes fall, ni at den omkomne kom i klem og tre druknet. ■

Heisulykker, rapportert til NHK i 2009

19.01 Nestenulykke Personheis, Sandnes

Under en sluttkontroll ble det kommentert at ventilasjon av heissjakt ikke var ferdigstilt. Det ble avtalt å sette heisen i stilling slik at en kunne stå på stoltaket for å saget hull i en kryssfinerplate. Heismontøren og kontrolløren skulle ta en kopp kaffe mens dette ble gjort. Etter kaffepausen hadde ingenting skjedd, men heisen ble kjørt til nederste etasje for å sjekke alarmer under heisstolen. Heisen var i nederste etasje i normal drift og med åpen dør og kontrolløren under heisstolen. Da høres bråk/støy og noe som ramler ned på stoltaket. Montørene som ferdigstilte ventilasjonen hadde bare gått opp på yttertaket og saget hull i kryssfinerplaten uten å forsikre seg om at dette kunne gjøres uten fare for andre. Hadde dette skjedd fem minutter tidligere hadde heismontør og kontrollør stått oppe på stoltaket i nederste etasje og blitt truffet av en kryssfinerplate på 15–20 cm i diameter og 15 mm tykkelse. Ingen brukte hjelm inne i sjakta. Bygget var forøvrig nesten ferdig og førsteetasjen var innflyttet.

03.02 Ulykke Rulletrapp, Molde

Ektepar i 80 årene tok rulletrappen i oppretning. Han med krykke. Han klarte ikke å komme seg av rulletrappen og falt bakover. Hustru prøvde å holde igjen. Begge falt ned i rulletrappen og ble med rulletrappen opp igjen, men klarte ikke å komme seg av. En gjest ved en nærliggende kafe klarte å dra henne ut av rulletrappen. Mannen reiste seg opp, men falt ned trappen igjen. Han ble med trappen opp ett stykke før sønnen kom inn og fikk stoppet trappen. Mannen falt ned ytterligere en gang.

Politi var tilfeldigvis til stede på sen-teret, og tok tak i situasjonen umiddelbart. Ambulanse kom noen minutter senere. De ble begge innlagt på Molde Sykehus. Hustruen ble skrevet ut samme kveld. Mannen ble værende for observasjon.

07.02.2009 Ulykke Personheis, Oslo

En dame skulle reddes ut av en heis som hadde stanset mellom to etasjer. Da hun kom ned på gulvet, falt hun bakover, inn under heissolen og ned i sjakten. Hun kom fra ulykken med en brukket arm og andre mindre skader.

13.02 Nestenulykke Løfteplattform for personer, Elverum

Et eldre ektepar kom hjem sendt på kvelden og ble sittende fast på løfteplattformen. De hadde ikke med mobilen og telefonen på plattformen virket ikke. De ble sittende fast til neste morgen da de ble oppdaget av en nabo som fikk tilkalt hjelp.

15.02 Ulykke Rulletrapp, Oslo

En trinnbolt har sannsynligvis løsnet og skadet styreskinnen ved øvre avtigningsområde. Flere trinn i rulletrappen ble skadet. Det var ingen personer i trappen da dette skjedde.

25.02 Nestenulykke Personheis, Trondheim

En anleggsarbeider skulle kjøre heisen til nederste stopp, men kom ikke så langt for heisen kilte seg fast. Årsaken til dette var at denne ene etasjedøren var blitt støpt igjen, og mørtelen presset da etasjedøren ca 20cm inn i sjakten.

Det er ikke meldt om personskade etter den brå stoppen.

26.02 Nestenulykke Personheis, Sandefjord

Brannvesenet rykket ut etter at det var meldt om røykutvikling fra en heissjakt. I flg. brannmannskapene hadde en sigarettneip el. antent en fille som lå i sjaktebunn.

31.03 Nestenulykke Personheis, Voss

Etter renhold i lokaler skulle bosset leveres i kjelleren og vedkommende tok søppelsekkene med ned i heisen. Heisen ble stående fast. Det ble forsøkt å få henne ut og heisen startet og kjørte til øverste etasje. Denne etasjen

var tidligere avstengt og etasjedøren blendet med en lettvegg. Snekkere ble tilkalt og fjernet vegg slik at personen kunne komme ut av heisstolen.

01.04 Nestenulykke Personheis, Eigersund

På periodisk kontroll skulle kontrolløren ned i sjaktegruven. Heisen ble kjørt bort fra etasjen, stoppknapp aktivisert og leder slått opp. Etter at kontrolløren hadde gått ut ble stoppknappen frigjort. Heisen startet fra øverste etasje med åpen etasjedør og leder oppslått. Servicefirma fant ut at kontakten på nederste etasjedør var brokoblet.

26.05 Ulykke Personheis, Bergen

Servicemontører ble tilkalt etter fusk på heisen. Etter testkjøring fra styreskapet lukkes skapdøren og heisen gjør noen ukontrollerte stopp før den kjører på buffer. En person befant seg i heisstolen og ble skadet av innertaket som falt ned.

31.05 Ulykke Personheis, Trondheim

To personer befant seg i en skruheis da den stanset mellom to etasjer og det ble røykutvikling fra motor/skrue på heisstoltaket. Politi og brannvesen ble tilkalt for å få ut de to personene i heisen.

I følge Adresseavisen hadde de to personene pustet inn litt røyk, og begge ble tatt hånd om av helsepersonell. Årsaken til stansen og røykutviklingen var at det hadde kommet olje på drivreimene slik at motor/drivskive hadde «sluret» og dannet røyk. Begge drivreimene var slitt av, og heisstolen hadde seget (selvhemming) ned på buffer.

04.06 Ulykke Løfteplattform for personer, Laksevåg

Montør skulle kontrollere dørhengslar på etasjedøren da han tro feil og falt ned en etasje.

24.06 Ulykke Personheis, Kongsberg

En eldre dame ble hentet av en taxisjåfør for å reise til legen. Damen er av-

▷ hengig av rullestol og har astma. På vei opp stanset heisen mellom etasjene og det kom røyk inn i heisstolen. De prøvde å rope på hjelp men fikk ingen svar. En lighter ga lys nok til at de fant alarmknappen og kunne trykke på denne. Heisalarmen virket ikke men taxisjåføren hadde med seg mobilen. Etter først å ha ventet på svar hos politiet ringte han nødnummeret der de sendte assistanse med det samme. Dørene ble åpnet og de kom seg ut. Den kraftige røykutviklingen skyldtes i fgl. brannvesenet defekte drivreimer. Damen kunne fortelle at hun hadde vært involvert i en lignende ulykke på denne heisen tidligere.

04.07 Nestenulykke Personheis, Trondheim

En beboer i et borettslag har nødbetjent en heis fra 1. etasje til 6. etasje. Heisstolen «ruset» oppover og gikk rett i sjakttaket. Det ble store skader på heisstol og motvekt. Det var ingen personer i heisstolen.

Mest sannsynlig årsak er at beboer ikke var kjent med nødbetjeningsinstruksen og at bremsemotstandene på motor ikke virket.

14.07 Ulykke Rulletrapp, Oslo

En stasjon i kollektivnettet ble evakuert etter melding om røykutvikling. Årsaken til røykutviklingen er sannsynligvis bremsen på en av rulletrappene.

18.07 Ulykke Rulletrapp, Tønsberg

En eldre dame har tatt rulletrappen opp. I rulletrappen har hun falt over rullatoren og blitt liggende i trinnet. Vekterne finner damen liggende i avstigningsfeltet på rulletrappen. Da er trappen stanset. Det blir konstatert forslåtte ribbein og hun tas med til legevakten for kontroll.

28.07 Ulykke Rulletrapp, Hamar

En eldre mann skulle ta en rulletrapp opp. Han snublet og ble dratt med i rulletrappen. En vektor fikk hjelp til å løfte ham av og stanset rulletrappen. Han ble fraktet ut i en rullestol og kjørt til legevakten. Der ble det ikke konstatert noe brudd. Han fikk bandasjert sårene på over- og underarm. Han benytter vanligvis stokker når han går.

03.09 Nestenulykke Rulletrapp, Oslo

Et trinnkjede sporet av slik at rulletrappen stanset. Det var ingen personer i trappen da dette skjedde. Det antas at trappen har stanset temmelig raskt siden begge kontaktene på trinnkjedene i vendestasjonen var brutt.

08.09 Ulykke Personheis, Bærum

En eldre dame skulle ut av en heis. Døren gikk igjen mens hun var i døråpningen. Døren hadde slik trykk at da hun presset seg ut av døråpningen, ble huden på yttersiden av begge armer revet opp.

12.09 Ulykke Rulletrapp, Vestvågøy

En eldre mann gikk i rulletrappen på vei nedover. Han mistet balansen og stupte fremover. Han fikk store kuttskader i hodet og hender og ble liggende til observasjon ett par dager. Det ble ikke konstatert brudd.

14.09 Ulykke Rulletrapp, Vestvågøy

En eldre mann kjørte rulletrappen i retning oppover. Han ville endre stilling i trappen og grep etter håndlisten. I stedet for håndlisten fikk han tak i den fastmonterte fallsikringen. Han blir hengende i håndgrepet mens bena fortsetter oppover. Han falt tilslutt og rullet nedover trappen som stoppet. Han var forslått og det måtte sys noen sting. Det ble ikke konstatert noen brudd.

26.09 Ulykke Rulletrapp, Trondheim

En liten gutt kom i klem, og ble sittende fast, da han lekte foran nedre del av en rulletrapp. Han ble sendt til sykehuset med smerter i rygg og mage.

29.09 Ulykke Rulletrapp, Ullensaker

En dame ankom med toget og tok rulletrappen opp til flyterminalen. Hun falt i trappen og skadet seg. Hun ble tatt hånd om på stedet og sendt til legevakten. Skadene måtte sys og hun ble sjekket inn på et senere fly. NHK har foretatt kontroll av rulletrappen, det er intet som tyder på at fallet skyldes feil ved denne eller omgivelser.

04.10 Nestenulykke Personheis, Trondheim

Det var brann og røykutvikling i en heis-sjakt i Trondheim. Det oppstod brann i bremsemotstanden til frekvensomformereren. Bremsemotstanden stod i sjakten og frekvensomformereren stod i lukket apparatskap utenfor/ på etasjedør i øverste etasje.

Det var montert el-kabler og kabelkanaler helt inntil bremsemotstand, som medførte stor røykutvikling i sjakten. Det var ingen personer i heisen når ulykken skjedde.

Det er foreløpig ikke funnet noen årsak til ulykken. Det er en teori på at frekvensomformereren har sluppet ut for mye effekt til motstanden slik at den har blitt varm og rødglødende. Noen mener også at apparatskapet er for tett slik at frekvensomformereren ikke får nok kjøling!

17.10 Ulykke Personheis, Tønsberg

Heis gikk med full fart ned i ende stilling. Det var en dame i heisen. Det var ikke montert buffere i sjaktbunn og det er noe usikkert om det er innebygd buffer i stempel.

Damen som var med i heisen ser ut til å ha klart seg bra, noe vondt i nakke og rygg. Har vært på legekontroll.

02.11 Ulykke Rulletrapp, Vestvågøy

En eldre dame forsøkte å ta rulletrappa som går fra 1.etg. til 2.etg. Hun brukte krykker pga. dårlige ben, men sier selv at hun ikke kunne finne heisen og valgte å ta rulletrappa. Hun hadde kun kommet noen få trinn oppover når hun mistet balansen og falt bakover og slo hodet i gulvet. I tillegg til hodeskaden fikk hun et kraftig kutt i leggen og hånden. Trappa ble stoppet av en forbipasserende og hun ble liggende nederst i trappa og fikk førstehjelp til ambulansen kom.

25.11 Ulykke Vare- og personheis, Elverum

En heis var på vei ut fra etasjen da foto-cellen i stolåpningen ble brutt. En eldre dame gikk ut av heisen etter at denne hadde stoppet. Hun falt og skadet seg alvorlig.

«Hva slags arbeidsliv ønsker vi oss?»

– Foreningens nye prosjekt

Bjørn Tore Egeberg

Vinterbro 2006: Det kommer fram at entreprenøren for LIDLs lager og administrasjonsbygg har satt opp heis uten å bruke et av de tradisjonelle heisfirmaene. Han har henta inn Slecht und Billig AG fra Tyskland for å sette opp heisen. Oslo

2007: Entreprenøren for den nye moskeen på Grønland har henta opp et tysk firma for å sette opp heis. Denne gangen et seriøst firma som brukte Norsk Heiskontroll til sluttkontroll. Er dette et varsel for framtida? Tjenestetidirektivet trådte i kraft ved juletid. Vil entreprenørene i framtida satse på sosial dumping i storskala gjennom å sette bort heismontasjen til billigste tilbyder fra Øst-Europa?

Dette er bakgrunnen for at foreningen satser stort på prosjektet «Hva slags arbeidsliv ønsker vi oss?». Heismontøren har tatt en prat med leder'n og studieleder'n om saken.

Heismontøren: Hvorfor?

Rune Larsen: Det er fortsatt mye dritt i arbeidslivet. Mange tilfeller som viser at nok er nok. Og det er fagbevegelsen som må gjøre noe med det. Myndighetene gjør minimalt. Heisen på Vinterbro, som ble nevnt tidligere, ble godkjent i sluttkontroll av tyske TÜV. Jeg tror ikke de noen gang var og så på heisen. Det norske heisfirmaet som skulle ha service på heisen ba heiseieren bestille kontroll fra Norsk Heiskontroll, for å vite hva de påtok seg ansvaret for. Norsk Heiskontroll fant mange feil på heisen. Foreninga sendte så en klage til Statens Byggtekniske Etat og krevde at TÜV skulle miste retten til å gjøre sluttkontroll på heiser i Norge. Ingen ting skjedde.

Per Arne Salo: Vi har sett for oss at ufaglærte fra EU får tillatelse til å sette opp heiser. Det var en vekker da en av hjelperne på Otis ble godkjent av

Direktoratet for selvstendig arbeid på heis. Et forslag til ny forskrift (FKE) fra samme direktorat viser at de ønsker å gjøre denne useriøse avgjørelsen til hovedregel når EU-borgere søker om rett til selvstendig arbeid. Dem behøver ikke kunne noen ting. Alt som skal til for å slippe løs i sjakta er å vise papir på at dem har jobba som heismontør ett eller annet sted i EU.

Kampen for fagbeskyttelsen har vi tatt før. Men ingen seier varer evig. Derfor har vi satt i gang et prosjekt for å mobilisere medlemmene. Utviklinga går i feil retning. Vil vi slåss mot den, eller skal vi bare dilte etter? Hva slags arbeidsforhold vil det være i bransjen om 10 år, om 20 år. Hører dere, ungdommer: vil dere være glade heismontører eller utslitte NAV-klienter om 20 år?

Arbeidsgivere i andre bransjer ser på organiseringa av arbeidet i heis som gammeldags. Vi trives med det gammeldags. Der det har blitt innført modernisering, så har modernisering vært et annet ord for å svekke klubbens makt.

Vi er tilhenger av et regulert arbeidsliv, med verneregler, arbeidstidsbestemmelser og at bedriften forholder seg til klubben. Sånn hadde dem det i byggebransjen før 2004. Men etter at det ble fri flyt fra de nye EU-landene etter 2004, har mye av dette blitt rasert i bygg. Lønna har i beste fall stagnert, brakkeforholdene har blitt dårligere, normalarbeidsdagen er borte. Kan hende er det oss som står for tur nå.

RL: Vi spør også om vi ønsker et arbeidsliv med overvåkning. I Sverige fikk hovedtillitsvalgt i Schindler sparken på grunnlag av registreringer på PDA. Teknologien gir ubegrensa muligheter til kontroll av de ansatte. Vil vi overlate til bedriftene å bestemme hvor mye som skal kontrolleres? Eller vil vi at foreninga og klubbene skal sette grenser for hva slags kontroll det skal være? Relacom-klubben har tatt opp kampen. Det er en inspirasjon for oss.

Vi er ikke mot elektronisk verktøy og utstyr, men det må være i kontrollerte former, og det må være praktisk i bruk for oss som skal bruke dette. Bedriftene opptre som om Hovedavtalen ikke gjelder i PDA-saker. Reber har også brutt den lokale avtalen om innføring av FieldLink og PDA.

HM: Noen tillitsvalgte har sagt at det er så mye klubbarbeid å ta tak i at det ikke er tid til all den politikken foreningsstyret vil ha dem med på. Kommer dette prosjektet for å gjøre dem mer positive til det politiske arbeidet?

RL: Nei. Vi engasjerer oss fordi vi ser forandringene. Vår styrke kommer ikke bare fra klubbarbeidet, men også fra foreningas klare politiske profil. Våre arbeidsgivere til hensyn til oss i en helt annen grad enn det som er vanlig andre steder. Dette prosjektet er en videreføring av den høye politiske profilen i foreninga. Forandringer av arbeidshverdagen er i høyeste grad politikk. Arbeiderpolitikk.

HM: Det har gått to år siden foreninga kjørte tre store konferanser om FKE (forskrift for kvalifikasjoner for elektrofagfolk). Hva har skjedd i mellomtida?

PAS: Gjennom konferansene fikk vi og elektrikerne forbundet til å skjønne alvoret i saken. De satte utdanningsgruppa si til å jobbe med FKE. Dag Thoresen ble tatt inn i denne gruppa. Så har det gått 1,5 år med byråkratarbeid og møter i denne gruppa. Fra departement og DSB (direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) var det null framdrift utad.

RL: Alle utsettelsene tyder på at de har problemer med taktikken. De sliter med å liberalisere forskriften samtidig som de utad står fram som en etat som bevarer og forsvarer sikkerheten innenfor el-bransjen og el-fagene.

PAS: Først i juni i fjor kom det et nytt utkast fra direktoratet. Nå forsøker de

å døpe om forskriften til Forskrift om elektroforetak. Men vi lar oss ikke lure så lett. Det viktige spørsmålet er om Norge vil kreve dokumenterte kunnskaper for at folk skal kunne jobbe som fagarbeidere innen elektro. Vi har nå brukt høsten til å informere medlemmene i avdelingene om våre krav.

HM: Foreninga har engasjert De Facto i dette prosjektet? Har foreninga brukt dem før?

PAS: Vi har hatt mye godt samarbeid med De Facto tidligere. Spesielt i noe som het Fleksibiliseringsprosjektet for 15 år siden. Ideen om å bruke dem i dette prosjektet kom når vi var på De Factos jubileumskonferanse. Presentasjonen av hvordan bedriftene bruker arbeidsmiljøundersøkelser for å kvitte seg med folk dem ikke liker overbeviste

oss om at de gråhåra gutta i DeFacto fortsatt har mye å gi. Men dette blir ikke De Facto sitt prosjekt. Det blir et samarbeid.

HM: Er arbeidsliv mer enn fagbeskyttelse og overvåkning?

PAS: Forsvar av sjukelønnsordningen er den tredje prioriterte saken. Her har vi sett et rått og jævlig angrep fra Stoltenberg. Svenskemodellen, der langtidssjukemeldte tvinges til å søke ny jobb etter 6 mnd sjukdom blei holdt fram som et interessant eksempel på tiltak regjeringen vil se nærmere på. Stoltenberg støtter Rimi-Hagen mot fagbevegelsen. Og han vant valget fordi folk trodde de ville få en regjering for arbeidsfolk. Men LO-avdeling og fagforeninger har gitt statsministeren et kontant svar. Om han trodde

at kysten var klar etter at Valla var feid av banen, så tok han feil. Men kampen er ikke over. Foreningen må være med å holde trøkket oppe, så ikke Flåthen begynner å gli.

Sjukelønnsdiskusjonen er en diskusjon om klasser. Se hva slags holdning reaksjonære professorer har til arbeidsfolk. De vil straffe økonomisk, for det er det eneste språket disse arbeiderkjeltringene forstår.

Alt som skjer i arbeidslivet viser at vi må si rett ut at vi vil beholde makt over lønns- og arbeidsforhold gjennom at organiserte arbeidere har monopol på å jobbe på heiser. ■

AFP-pensjonist og forsikringer!

Når man går av med AFP (62 år til 67 år) vet man ikke helt hva man har av forsikringer. I gjennom medlemskapet i HMF er alle dekket av forsikringer fra LOFAVØR. Det kan her nevnes Grunnforsikring og Uføre- og ektefelleforsikring. Forsikringsutvalget i HMF har prøvd å kartlegge hvilke av de store heisfirmaene som tar vare på AFP-pensjonistene og hvor mye det innebærer for etterlatte.

LOfavør Grunnforsikring er ment å være en økonomisk førstehjelp ved dødsfall.

Thomas skoglund

Utbetalingen er høyest i de livsperiodene hvor gjeld og forsørgelsesbyrde vanligvis er størst.

Forsikringen utbetales uansett dødsårsak, og vil alltid komme i tillegg til eventuelle andre livsforsikringer. LOfavør Grunnforsikring dekker både medlemmet og medlemmets familie. Yrkesaktive medlemmer med fast bostedsadresse utenfor Norden gis dobbel utbetaling på denne forsikringen.

Forsikringen dekker...

- Både deg som medlem, din ektefelle eller samboer.
- Død uansett årsak.
- Fritid og arbeidstid – hele døgnet.
- Hele verden.

... men dekker ikke!

- Samboerskap som har vart mindre enn to år.

Alder	Medlemmer med ektefelle/samboer og enslige medlemmer med barn under 21 år	Ektefelle/samboer	Enslig medlem uten barn under 21 år
62 år	22 081,-	22 081,-	11 775,-
63 år	18 934,-	18 934,-	10 689,-
64 år	15 787,-	15 787,-	9 603,-
65 år	12 640,-	12 640,-	8 516,-
66 år	9 491,-	9 491,-	7 430,-
67 år og eldre	6 344,-	6 344,-	6 344,-

EL & IT Forbundets uføre- og ektefelleforsikring

Uføreforsikring for medlemmet og dødsrisikoforsikring for medlemmets ektefelle/samboer/registrert partner

Uføreforsikring

Forsikringen gir rett til utbetaling ved varig arbeidsuførhet.

Hele forsikringssummen utbetales når medlemmet har vært minst 50 % arbeidsufør i et sammenhengende tidsrom på 2 år. Arbeidsuførheten må skyldes sykdom eller ulykke og må bli vurderet av SpareBank 1 til å være varig.

Dødsrisikoforsikring for uføre medlemmer

Medlemmer som allerede er uføre har en forsikring som utbetales ved død. Forsikringssummen er den samme som for uføreforsikringen. Dette gjelder også for medlemmer som får utbetalt erstatning ved uførhet.

Ektefelleforsikring

Forsikringen utbetales dersom medlemmets ektefelle/samboer eller registrert partner dør som følge av sykdom eller ulykke. Forsikringssummen

er 5 G. Etter at medlemmet fyller 51 år reduseres forsikringssummen med 0,25 G per år.

Etter fylte 60 år er forsikringssummen 2,5 G.

Tabellen viser hvilke forsikringssummer som gjelder for 2009:

Kode O

Forsikringen opphører når medlemmet fyller 67 år.

Alder	Medlem			Ektefelle/Samboer
	Arbeidsufør		Arbeidsufør	
	Uføreforsikring	Dødsfallforsikring	Dødsfallforsikring	Dødsfallforsikring
t.o.m. 50 år	kr 386 408,-	kr 0,-	kr 386 408,-	kr 351 280,-
51 år	kr 365 331,-	kr 0,-	kr 365 331,-	kr 333 716,-
52 år	kr 344 254,-	kr 0,-	kr 344 254,-	kr 316 152,-
53 år	kr 323 178,-	kr 0,-	kr 323 178,-	kr 298 588,-
54 år	kr 302 101,-	kr 0,-	kr 302 101,-	kr 281 024,-
55 år	kr 281 024,-	kr 0,-	kr 281 024,-	kr 263 460,-
56 år	kr 259 947,-	kr 0,-	kr 259 947,-	kr 245 896,-
57 år	kr 238 870,-	kr 0,-	kr 238 870,-	kr 228 332,-
58 år	kr 217 794,-	kr 0,-	kr 217 794,-	kr 210 768,-
59 år	kr 197 717,-	kr 0,-	kr 197 717,-	kr 193 204,-
60-67 år	kr 0,-	kr 175 640,-	kr 0,-	kr 175 640,-

Forsikring i bedriftene!

Etter en liten spørreundersøkelse viser det seg at kun bedriften KONE som har ivaretatt sine ansatte med forsikringer og andre ytelser når en er AFP pensjonist.

Hvor stor ytelse man har igjennom bedriftens forsikring varierer i forhold om man har ektefelle og barn. Dekningen er da mellom 10G til 32G.

Generelt betyr det at hvis man skal være omfattet av bedriftens forsikringsordninger ved bortfall må man være omfattet frem til 67 år. Dette kan gjøres ved at bedriften sørger for egen forsikring som omfatter AFP-pensjonister. Hvis man kan ta ut gradert AFP er man da omfattet av gruppelebensforsikringen på lik linje som andre ansatte. En AFP-pensjonist kan når som helst gå tilbake i arbeid hvis man føler at man har gått av

med AFP for tidlig. Da hadde det vært greit at man fremdeles var omfattet av bedriftens forsikringer. Det viktigste er at man er forsikret ved bortgang.

Dette kan være et krav til lønnsforhandlinger i bransjen om å omfatte AFP pensjonistene i bedriftens forsikringsordninger!

En AFP pensjonist i KONE får igjennom klubben/bedriften et tillegg på pensjonen sin i AFP perioden lik 1,35G som er bortimot 100.000,- i tillegg til pensjonen fra NAV. Samt at det innbetales til "Innskuddspensjon" -ordningen frem til 67 år.

Fra 1.mai 2009 var 1G lik 72.881,-

Ny fleksibel alderspensjon

Nytt regelverk for alderspensjon innføres gradvis fra 1. januar 2010.

Regelverket berører alle nåværende og fremtidige alderspensjonister, men får størst betydning for personer født i 1944 og senere.

Fleksibel alderspensjon medfører nye regler for hvordan du tjener opp og tar ut alderspensjonen din fra 2010. Hovedtrekkene i ny fleksibel alderspensjon er at:

- Det skal lønne seg å jobbe lenger.
- Arbeidsinntekt og alderspensjon skal kunne kombineres fritt.
- Det skal være mulig å ta ut alderspensjon fra 62 år hvis opptjeningen er høy nok.
- Det skal være mulig å ta ut deler av pensjonen.
- Alderspensjonen skal justeres etter forventet levealder.
- Alle år i arbeid skal telle for pensjonsopptjeningen. Dette innføres gradvis og gjelder for personer født i 1954 eller senere.

Hvem får ny fleksibel alderspensjon?

Det nye regelverket berører alle nåværende og fremtidige alderspensjonister, men får størst betydning for personer født i 1944 og senere. Alle alderspensjonister blir imidlertid berørt av den nye reguleringsbestemmelsen

Født i 1942 eller før: De nye reguleringsbestemmelsene gjelder også for deg.

Født i 1943: Personer født i 1943 kan velge fleksibelt uttak fra 2011 uavhengig av om de tar ut pensjon i 2010 eller

ikke. Du kan lese mer om regulering av alderspensjon under Relatert informasjon i høyremenyen.

Født i 1944 eller senere: Fleksibelt uttak av alderspensjon innføres fra 2011. Du kan da velge å starte uttak av alderspensjon fra 62 år hvis du har høy nok opptjening. Mer om fleksibelt uttak av alderspensjon i høyremenyen.

Født i 1954 til og med 1962: Du kan velge å starte uttak av alderspensjon fra 62 år hvis du har høy nok opptjening. Alderspensjonen din vil bli beregnet etter en kombinasjon av gamle og nye regler for opptjening av alderspensjon. Er du født i 1954 får du beregnet 9/10 av pensjonen etter gamle regler og 1/10 etter nye regler, mens du som er født i 1962 får beregnet 1/10 etter gamle regler og 9/10 etter nye regler. Mer om ny opptjeningsmodell i høyremenyen.

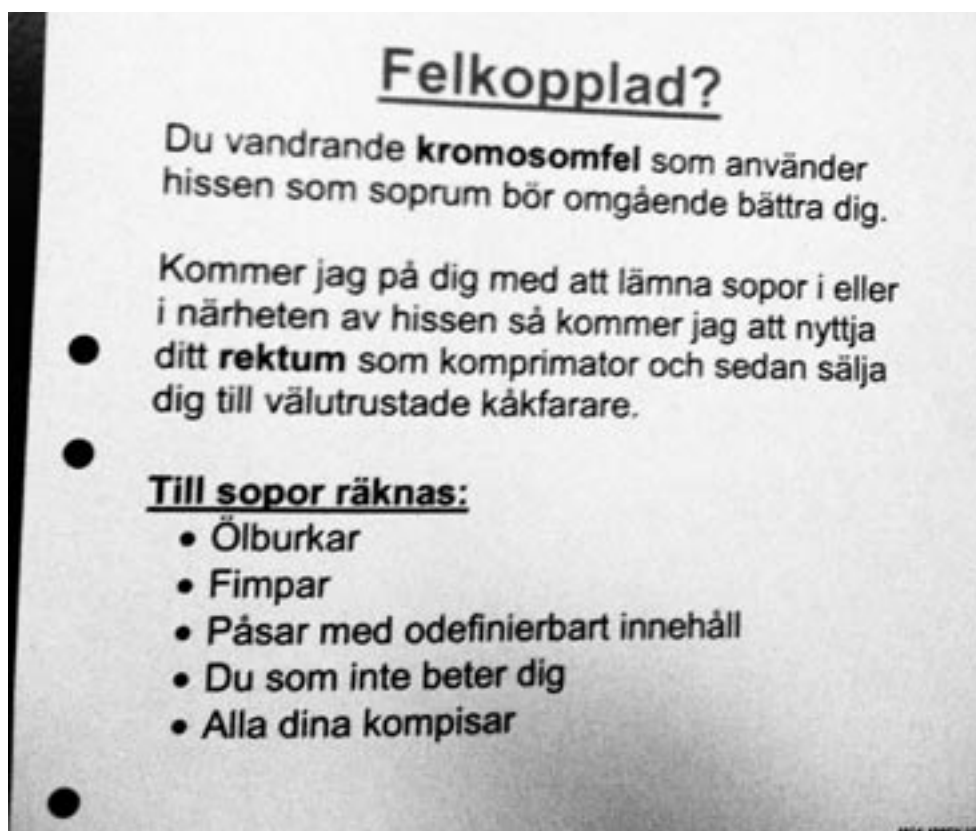
Født i 1963 eller senere: Du berøres fullt ut av nye regler for regulering, opptjening og uttak av alderspensjon.

Hvordan søker du om fleksibel alderspensjon?

Den enkleste måten å søke om fleksibel alderspensjon er å gjøre dette elektronisk i nettjenesten Din pensjon. Fra 1. mai 2010 blir det mulig å søke om ny fleksibel alderspensjon, enten du velger å gjøre dette i Din pensjon eller på papirblankett.

Hva får du utbetalt i alderspensjon? Utbetalingen avhenger av hvor høy pensjonsopptjening du har, om du har en ektefelle med egen inntekt og om du har bodd hele eller deler av livet ditt i utlandet. Nettjenesten Din pensjon (www.nav.no) gir deg oversikt over hele din samlede pensjonsøkonomi:

- alderspensjon fra folketrygden
- offentlige og private tjenestepensjoner
- AFP i privat sektor (AFP i offentlig sektor fra februar 2010)
- individuelle spare- eller pensjonsordninger

Høy sysselsetting = høyt sykefravær

Turid Børtnes, Arbeidsmiljøsen­teret

– Norge ligger på topp når det gjelder sysselsetting med en svært stor andel kvinner og eldre i arbeidslivet. Det forklarer langt på vei nivået på sykefraværet.

Det var konklusjonen til forsker Roger Bjørnstad i Statistisk sentralbyrå etter at han hadde vist sammenhengene mellom den sjenerøse velferdsmodellen her i landet, arbeidsdeltakelse og sykefravær.

Bjørnstad la frem sine tall på Arbeidsdepartementets faglige seminar om sykefravær i Oslo i dag.

400.000 arbeidstakere mer

På OECDs statistikk over arbeidsdeltakelse i OECD-land etter kjønn og alder ligger Norge nesten på topp med bare Island foran seg på lista. Hvordan utviklingen har vært i Island nå etter at landet ble så hardt rammet av finanskrisa, er ikke kjent.

Det er særlig kvinneandelen i arbeidslivet som drar opp tallene, men andelen eldre er også svært høy.

Bjørnstad opplyste at Norge har 400.000 arbeidstakere mer i arbeidstyrken enn vi ville hatt hvis vi hadde ligget på gjennomsnittet for OECD-landene når det gjelder kvinner og eldres sysselsetting.

– Men statistikken viser at dette er de to gruppene som er de største forbrukerne av sykepengen, slo Bjørnstad fast.

Vellykket velferdsmodell

Den norske arbeidslivsmodellen og velferdsmodellen, har blant annet en sjenerøs sykelønnsordning. Den gir incentiver og påvirker arbeidslivet i ganske stor grad, både når det gjelder å arbeide og det motsatte. De som er forventet å ha et stort fravær, har det, mens andre ordninger sørger for å holde folk i arbeid.

– Denne modellen og vår velferdsstat ble på enkelte hold spådd at den ikke ville klare seg, men det har ikke skjedd. Vi har både en svært høy arbeidsdeltakelse, fleksibilitet, trygghet og høy økonomisk vekst.

– Mange snakker nå om flexurity, det innebærer at man kombinerer det beste fra et fleksibelt arbeidsliv med trygghet. Trygghet og inntektssikring gir innsatsvilje i arbeidslivet. Ordningen bygger både på arbeidslinja og universelle ordninger for alle.

Konjunkturavhengig

Men Bjørnstad la ikke skjul på at dette er en kostbar ordning for staten, og den er særlig sårbar for alderssammensetningen i befolkningen. Sykefraværet er også svært konjunkturavhengig.

Tall for NHO-området fra 1971–2008 viser stabile tall for sykefraværet på 6–7 prosent i denne perioden bortsett fra konjunktursvingninger og perioder med omlegging av sykelønnsordningen.

– Arbeidsmarkedet har disiplinerende effekter både for syke og friske. De som er i jobb, er redde for å miste arbeidet, og de vil nødig melde seg syke i perioder med ledighet. Når arbeidsmarkedet er stramt, er det lettere for arbeidstakere med dårlig helse å få arbeid, noe som gir høyere sykefravær.

Beregninger har også vist at det er en stor sammenheng mellom kvinners sykefravær og svangerskap og fødsel. I alderen 20–34 år sto svangerskapsrelatert fravær for 71 prosent av kvinnes sykefravær, for alle kvinner i fruktbar alder utgjorde det ca halvparten av fraværet.

Dyrt i fremtiden

Norge står foran en eldrebølge, den kommer til å legge press på velferdsstaten. Demografiske beregninger viser at andelen arbeidstakere i alderen 25–59 år kommer til å falle i forhold til andelen over 60 år.

– Det er en klar sammenheng mellom høy yrkesdeltakelse og sykefravær, sier forsker Roger Bjørnstad i Statistisk sentralbyrå.

I dag har vi svært mange i arbeidsdyktig alder sammenlignet med antallet eldre, om 40–50 år er dette forholdet snudd.

– Vi må derfor regne med fortsatt høyt sykefravær og etter hvert en økning. Vi har en god velferdsordning, men den vil bli satt under press som en følge av aldringen av befolkningen. Det vil medføre en underdekning i statens finanser som vil kunne få følger for bruk av oljepenger og skattenivå.

Statistikk er gøy!

Geir Løkke

Tallknuserne i Arbeids- og inkluderingsdepartementet kan melde om sterk økning i sykefraværet.

«Sykefraværet har økt med 11 prosent fra 3. kvartal 2008 til 3. kvartal 2009.

– Tallene for tredje kvartal bekrefter at utviklingen i sykefraværet er urovekkende. Influensa kan forklare noe av veksten, men hovedbildet er fortsatt at det er andre forhold som betyr mer...»

Ja, jeg er helt enig med Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Andre forhold betyr mer; **f.eks. fra når du henter talla fra!**

Hva med å bruke året 2002, med et gjennomsnittfravær på 7,8 prosent altså 0,1 prosent høyere fravær enn i 3. kvartal 2009? – og det er da uten svineinfluensa!

Eller enda bedre; året 2003 med 8,2 prosent fravær!

Videre var gjennomsnittet for de 3 første kvartal i år 7,5. Men vil man male fanden på veggen, så er det jo viktig å bruke det verste tallet for 2009, altså 3. kvartal, som er 7,7 prosent. Og kan man tall, så blir også en økning i fraværspersenten fra 7,0 til 7,7 til en økning på 11 prosent!

Da vil jeg også velge egne tall:

I 4. kvartal 2003 var fraværspersent på 8,5. Dette gir en urovekkende minking av sykefraværet i forhold til de 7,7 prosentene vi hadde i 3. Kvartal 2009. Å regne ut hvor mange prosent det utgjør i prosent i forhold til prosentene overlater jeg til tallknuserne i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Talla som er henta her hos Statistisk sentralbyrå:

<http://www.ssb.no/sykefratot/tab-2009-12-18-01.html>

Tapte dagsverk på grunn av egenmeldt og legemeldt sykefravær for arbeidstakere 16-69 år, i prosent av avtalte dagsverk. Kvartalstall. 2000-2009

2000 2. kvartal 6,9
2000 3. kvartal 7,1
2000 4. kvartal 7,1

2001 1. kvartal 7,6
2001 2. kvartal 7
2001 3. kvartal 7,4
2001 4. kvartal 7,5

2002 1. kvartal 8,2
2002 2. kvartal 7,2
2002 3. kvartal 7,7
2002 4. kvartal 8

2003 1. kvartal 8,2
2003 2. kvartal 7,9
2003 3. kvartal 8,1
2003 4. kvartal 8,5

2004 1. kvartal 8,3
2004 2. kvartal 7,2
2004 3. kvartal 6,5
2004 4. kvartal 6,4

2005 1. kvartal 7,1
2005 2. kvartal 6,3
2005 3. kvartal 6,6
2005 4. kvartal 6,7

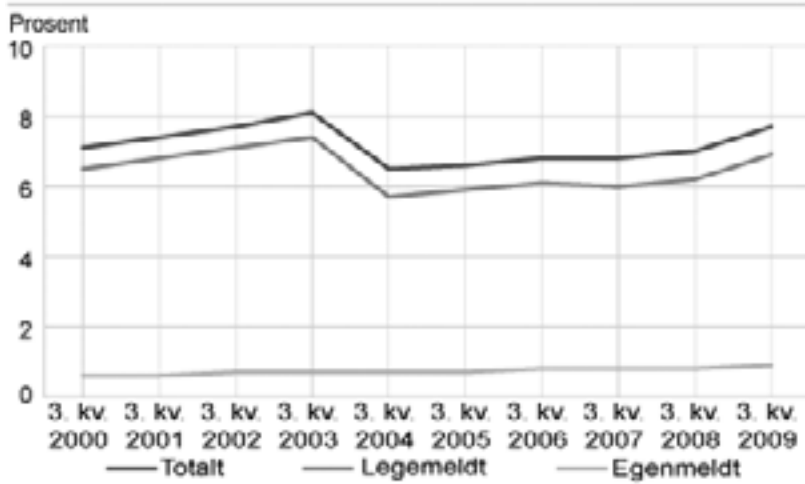
2006 1. kvartal 7,4
2006 2. kvartal 6,6
2006 3. kvartal 6,8
2006 4. kvartal 6,8

2007 1. kvartal 7,3
2007 2. kvartal 6,5
2007 3. kvartal 6,8
2007 4. kvartal 6,9

2008 1. kvartal 7,4
2008 2. kvartal 6,8
2008 3. kvartal 7
2008 4. kvartal 7

2009 1. kvartal 7,7
2009 2. kvartal 7,1
2009 3. kvartal 7,7

Tapte dagsverk pga. egenmeldt og legemeldt sykefravær for arbeidstakere 16-69 år, i prosent av avtalte dagsverk. 3. kvartal 2000-3. kvartal 2009

Verdier og moral

Trykt i Klassekampen 5.12.2009.

Magnus E. Marsdal
Utreder, Manifest senter for
samfunnsanalyse

Med krav om karensdager og kutt har Civitas Kristin Clemet kastet seg inn i debatten om sykelønn.

Mennesker jeg kjenner klager over Clemets kynisme. Jeg tror de tar feil. Hun gjør ikke annet enn å uttale seg ærlig og oppriktig. Ut fra sine forutsetninger.

Clemets utgangspunkt er sterk bekymring for omfanget av sykefravær. Hun mener dette har økt, og at økningen skyldes at det er skjedd noe med «verdier og moral» i Norge (VG, 27.8.). Nærmere bestemt hadde nordmenn før i tiden «høy moral, arbeidsiver og arbeidspålitelighet», mens slike dyder nå er «blitt mindre fremtredende» (Ukeavisen Ledelse, 27.11.). Clemet tidfester ikke moralsammenbruddet, men det må ha skjedd på 1960-tallet eller noe. NHOs statistikk for sykefraværsdager i prosent av alle avtalte arbeidsdager viser nemlig at nivået i 2002 var omtrent identisk med nivået i 1970. Etter 2002 har vi kun Statistisk sentralbyrås tall, som viser 7,8 prosent fravær for 2002 og 7,0 for 2008.

10-TIMERS-POLAKKEN

Som kontrast til nordmenns arbeidsmoral framholder Civitas leder noen polakker som hun forteller at «hjalp oss» med oppussing. Polakkene sto på hele tida, ti timer om dagen. Clemet forteller at de hadde «en helt annen innstilling» enn nordmenn. Kanskje ikke så rart, tatt i betraktning at 8-timersdagen ble lovfestet for de fleste arbeidere i Norge i 1919. Gammel vane kan være vond å vende.

TILBAKE TIL HØIRE?

Kampen mot 8-timersdagen er ikke det eneste som lukter av 1800-tall i Kristin Clemets ideologiske kram. Etter sin påstand om at stortingspartiene ikke kutter i sykelønna fordi de er «skremte til taushet» av «frykten for å miste velgere», legger hun til: «Det er synd.» Det samme ville mange i Høyre ment den gang arbeidere kun var arbeidskraft, ikke samfunnsborgere med stemmerett. Ut over 1900-tallet ble det vanligere å

mene at den typen relasjon mellom velgere og lovgivende makt Clemet beskriver har mange positive effekter.

«Civita skal formidle kunnskap,» hevder selskapets nettside. Men hva vet Høyrefolket om arbeidsliv? Civita og Høyre vil ha ned sykefraværet, men krever samtidig mest mulig anbud og priskonkurranse. Det private selskapet som overtok halve søppeltømminga i Høyre-styrte Trondheim 1. november 1998 tilførte samfunnet en «innsparing» som besto i å drive arbeidstempoet dit hen at bare menn under 35 kunne greie jobben, eller faktisk ikke de heller. Av 13-14 som begynte i 1998 var det sommeren 1999 bare 3-4 igjen, og samtlige var sykemeldt. Av 19 ansatte i det private firmaet som forskere intervjuet i mai 1999, hadde 16 sluttet ett år senere. Høyre tvang samtidig igjennom kutt fra tre til to mann også på kommunenes egne renovasjonsbiler. Resultat: Eldre ansatte ble presset ut i sykemelding og uførhet. Et relativt lavt sykefravær blant renovasjonsarbeiderne kom raskt opp i hele 26 prosent. Kostnadene for samfunnet av Høyres effektivisering ble selvsagt betydelige. (Dokumentert i en De Facto-rapport fra 2001.)

MIDLERTIDIG TILLIT?

Clemet og Høyre ønsker også økt adgang til midlertidige ansettelser. Hvilket grunnlag gir det for gjensidig ansvarsfølelse mellom virksomhet og ansatte, økt motivasjon, deltakelse og annet som forebygger sykefravær? Jordmor Ragnhild Fosse ved Nav Arbeidslivssenter i Hordaland mener midlertidige ansettelse er lite lurt for å holde gravide ansatte på jobb: «Mange har ikke fast ansettelse, og føler nok ikke samme lojalitet til en arbeidsgiver som heller ikke forplikter seg overfor dem. Det gjør at unge folk tar mer ansvar for seg selv, og mindre for arbeidsgiveren.»

Clemet ønsker karensdager og kutt, fordi halvsyke tvilstilfeller da i høyere grad vil kare seg på jobb. Hvor lurt er dette for helsa? «Det å bli presset til å gå på jobb når helsa skranter er en trussel mot helsetilstanden på lengre sikt,» påpeker Per Øystein Saksvik, professor i psykologi ved NTNU. Clemet presser på,

Magnus E. Marsdal Foto Andreas Øverland

okke som. Kynisk? Ikke nødvendigvis. Kanskje har Civita-sjefen rett og slett mangler innsikt i situasjonen til ansatte lenger nede i arbeidslivet – for eksempel kvinner som slites mellom hovedansvar for barn og familie hjemme og harde krav på jobben? «Clemet har aldri latt familielivets plikter i villaen på Holmen stå i veien for en sentral posisjon i norsk samfunnsliv,» forteller et portrettintervju. «Løsningen har vært å kjøpe seg fri. – Jeg har for eksempel alltid hatt praktikkant og skammer meg ikke for det,» sier hun (Universitas, 28.11.01.).

KLASSEFORDOMMER

Ut fra sine forutsetninger – villalivet med ti-timers-polakker og praktikant og utdanning fra BI – gjør Kristin Clemet som best hun kan. De insinuerende dommene hun feller over «verdier og moral» hos mennesker hun aldri har møtt er ikke bygget på kunnskap. De er derfor fordommer. Nærmere bestemt klassefordommer.

Med sine uttalelser i sykelønnsdebatten avdekker Kristin Clemet et førdemokratisk samfunnssyn formet av overklassens sosiale avsondrethet og mangel på kunnskap om vanlige arbeidsfolks virkelighet. Den tilsynelatende økonomifaglige legitimeringen BI-teorien tilfører dette verdensbilde makter aldri helt å skjule de dominerendes selvrettferdige følelse av at når andre mennesker har mindre, tjener mindre, betyr mindre og sykmeldes mer, så må det dypest sett være fordi det er noe mindreverdig – eller i alle fall noe mindre ambisiøst – ved disse menneskene. Det må være noe i veien med deres «verdier og moral».

Kristin Clemet gjør sitt beste, ut fra sine forutsetninger. De synes datostemplet cirka 1880.

Elektronisk overvåking

Tor Erik Lundberg

I dagens samfunn etterlater man seg mange elektroniske spor. Dette gjelder også for arbeidslivet, noe som vi også opplever i vår bransje. Det begynte med personsøkere som senere ble erstattet med mobiltelefoner. På midten av åttitallet ble det opprette bomring rundt Oslo med kontroll av passeringer. I de senere år har det stadig dukket opp flere bomringer rundt om i landet. Flere har firmabiler med medfølgende bensinkort. Kortet brukes også av flere til betaling av parkering. Parkering kan i dag også betales via bl.a. mobiltelefonen. Fjernovervåking på heiser som viser all aktivitet på heisene er innført i enkelte bedrifter. Du logges også opp mot en vaktentral når du tester heisalarmen/toveiskommunikasjon.

Det siste nye i bransjen er PDA med logging av elektroniske timelister. I andre bransjer har det også vært innført flåtestyring med mulighet for å lokalisere hvor de ansatte, og elektronisk kjørebok for automatisk kilometerberging via en GPS brikke.

Men med så mange kontrollsystemer kan man fort bli stresset og redd for å gjøre et feiltrinn selv om man ikke skulle ha noen grunn til dårlig samvittighet.

Noen tenker kanskje at dette ikke er noe problem fordi de er på jobb når de skal og at dette vil ramme de som ikke gjør jobben sin. Vi har nylig sett et eksempel på hvordan disse verkøytene har vært brukt i Sverige, som etter vår mening var for å bli kvitt en brysom tillitsmann. Så for å se det på en annen måte, hvordan skal vi kunne få frem gode tillitsvalgte som tørr å si fra hvis de til enhver tid skal være redd for at det blir fabrikkert dokumentasjon på at de er illojale mot bedriften. Hvordan skal man kunne beskytte seg mot dette?

Selv om dette er lovregulert og opplysninger bare skal benyttes til de formål som det er ment for, så ligger muligheten til å overvåke de ansatte der. Det er

de ansattes styrke som vil være med på å styre utviklingen.

Vi er ikke i mot utvikling og innføring av nye hjelpemidler men det er bruken og hensikten med hjelpemiddelet som er det vesentlige.

Hvis man har mistanke om at arbeidsgiveren overvåker på en ulovlig måte, bør spørsmålet tas opp med tillitsvalgte, verneombud eller Datatilsynet, råder Datatilsynet.

Personvernutfordringer i arbeidslivet

For å få svar på noen ubesvarte spørsmål deltok flere verneombud i bransjen på en konferanse hvor Datatilsynet holdt foredrag om personvern. Datatilsynet har i de siste år hatt stor pågang fra arbeidsgivere som på en eller annen måte ønsker å overvåke de ansatte.

Det finnes flere leverandører i markedet av systemer for logging og overvåking. Datatilsynet stiller ikke krav til leverandørene, men de stiller krav til arbeidsgiver på valg og bruk av systemer.

Som noen av personvernutfordringene i arbeidslivet nevnte datatilsynet bl.a.:

Adgangskontroll, aktivitetslogger, Kontroll av e-post, kontroll av internett

bruk, kontroll av telefon, kameraovervåking, vandelsattest, kredittvurdering, personlighetstester, rusmiddelkontroll, brevåpning, tidsregistrering, GPS, produksjonskontroll, plukkklister på lager, medarbeiderundersøkelser, helseundersøkelser, reiseregninger m.m.

Personvernet til den ansatte reguleres av:

- Arbeidsmiljøvernloven (AML)
- Personopplysningsloven (POL)
- Den europeiske menneskerettskonvensjonen
- Avtaler i arbeidslivet som hovedavtalen mellom LO/NHO
- Styringsretten til bedriften (ulovfestet)

Bombrikke

Datatilsynet sier at arbeidsgiver i dag kan hente ut opplysninger knyttet til bompasseringer i de tilfeller arbeidsgiver eier bombrikken, forutsatt at behovet for opplysninger er forenlig med det formålet det er tenkt til, altså ikke overvåking, men betaling/fakturering. Men muligheten for at arbeidsgiver bruker passeringene til kontroll av den ansatte ligger der. Datatilsynet jobber mot Autopass for å få til en bedre løsning.

I følge nettsiden til "Fjellinjen", som driver bomselskapet rundt Oslo, så blir passeringsopplysninger lagret i inntil

12 mnd. Tilgjengelig i to til tre måneder på "min side", som eier av abonnementet har tilgang til via internett. Passeringsopplysninger kan bare utleveres til den som eier abonnementet (Arbeidsgiver) og til politiet på forespørsel. Videre henviser de til regnskap og bokføringsloven.

Mobiltelefon

Hvis arbeidsgiveren betaler telefonregningen må han også få de nødvendige regnskapsbilag slik at regningen kan utgiftsføres i tråd med regnskapsloven. Mange arbeidstakere har avtale om at arbeidsgiveren betaler for telefon som brukes både i jobben og privat. Dette reiser en del personvernrelaterte problemer.

Den beste måten å sikre personverninteressen på er at den ansatte selv står oppført som abonnent, og har vanlig uspesifisert regning. For at arbeidstakerne skal få dekket telefonregningen helt eller delvis, må arbeidsgiveren få regningen som utgiftsbilag. Dette gjelder også når den ansatte selv betaler regningen, og får beløpet refundert i etterkant. En avtale om at arbeidsgiveren dekker et fast beløp som antas å dekke jobbdelen av telefonregningen kan sikre arbeidstakeren mot at arbeidsgiveren får innsyn i hvem familien har ringt til. Dersom det er nødvendig å ha en eksakt fordeling mellom jobbsamtaler og privatsamtaler må regningen være spesifisert. I slike tilfeller kan arbeidstakeren sladre private numre før regningen leveres, men da slik at det beløpet det er ringt for fortsatt går frem av regningen.

Dersom arbeidsgiveren står som telefonabonnent, kan arbeidsgiveren selv avgjøre om regningen skal være spesifisert eller ikke. Spesifisert regning vil gi arbeidsgiveren innsyn i private samtaler. Når man velger slike ordninger, bør det foreligge en klar avtale mellom arbeidstakeren og virksomheten som sikrer at arbeidstakeren for eksempel kan gå gjennom regningen og sladre alle nummer han har ringt privat.

Innsyn i e-post og server

Arbeidsgiveren vil som hovedregel ikke ha rett til å lese private e-poster og filer (for eksempel bursdagshilsener, private brev eller lignende) selv om de ligger på

arbeidsgiverens datasystem. Det kan imidlertid finnes unntak fra dette.

Når det gjelder å lese e-post og filer som er virksomhetsrelaterte (jobbrelaterte brev, forespørsler, bestillinger og lignende) har arbeidsgiveren langt større rettigheter, selv når e-postene og filene ligger på arbeidstakeren sitt eget hjemmeområde eller i hans e-postkasse.

Arbeidstakers e-postkasse skal avsluttes når arbeidsforholdet opphører. Arbeidsgiver kan imidlertid kreve at arbeidstaker sorterer ut og arkiverer virksomhetsrelatert e-post før e-postkassen slettes.

Bestemmelsene gjelder dermed ikke for innsyn i utstyr som den ansatte selv eier, selv om dette fra tid til annen benyttes i arbeidet ved virksomheten. Arbeidsgiver vil som hovedregel være avskåret fra innsyn i slikt privateid utstyr.

Tillitsvalgte bør bruke privat e-postadresse og PC til tillitsmannsarbeid. Alternativt bør arbeidsgiver opprette egendefinert e-postadresse til dette formålet. Det skal i følge Datatilsynet mye til for at en arbeidsgiver kan gjøre innsyn i en slik e-postboks. For eksempel: Hovedverneomud@bedriften.no

Dersom e-post går via en server i utlandet

Dersom e-post går via en server i utlandet så er det norske regler som gjelder i Norge, dersom det er et norsk selskap sier Datatilsynet. Regelen: "Strengere regel til gunst for den ansatte, aldri til

ugunst for den ansatte".

PDA

Samme regler som for PC gjelder for PDA, i flg. Datatilsynet. Det vil si at de samme vilkårene må foreligge for å kunne gjøre innsyn i en PDA som i e-post og filer. Den skal benyttes til det formålet som den er ment for.

I tillegg så blir det et spørsmål om den også kan benyttes til måling, overvåking og stemplingsur.

Logging og flåtestyring

Bruk av flåtestyring byr på mange personvernproblemstillinger. For å innføre et slikt tiltak må formålet avklares på forhånd, og de ansatte må gis god informasjon om hva opplysningene skal brukes til. Datatilsynet arbeider for tiden med en veileder for å avklare når og hvordan flåtestyring og elektronisk kjørebok kan benyttes.

Elektronisk kjørebok

Skal det innføres elektronisk kjørebok så må dette begrunnes, for eksempel med at det bedrer regnskapet. Det er foreløpig ikke noe krav fra skattemyndighetene om elektronisk kjørebok verken i firmabil eller privatbil. Se forøvrig under forrige punkt.

Fjernovervåking av heiser

Et verktøy som er integrert i styringen til heisen. Ment som et diagnostiseverktøy, sender feilmeldinger og all aktiviteter som skjer på heisen til en database. Også montørens.

Opplysninger som kommer frem her skal kun benyttes til det formålet det er ment for. Tilgang til disse opplys-

ningene skal kun gis til de som har et tjenstlig behov for opplysningene ut i fra formålet – altså kontroll av feilmeldinger, sier datatilsynet.

Lagring av personopplysninger

§ 18. Rett til innsyn i personvernloven.

Enhver som ber om det, skal få vite hva slags behandling av personopplysninger en behandlingsansvarlig foretar, og kan kreve å få følgende informasjon om en bestemt type behandling:

a) navn og adresse på den behandlings-

- ansvarlige og dennes eventuelle representant,
- b) hvem som har det daglige ansvaret for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter,
- c) formålet med behandlingen,
- d) beskrivelser av hvilke typer personopplysninger som behandles,
- e) hvor opplysningene er hentet fra, og
- f) om personopplysningene vil bli utlevert, og eventuelt hvem som er mottaker.

Dersom den som ber om innsyn er registrert, skal den behandlingsansvarlige opplyse om

- a) hvilke opplysninger om den registrerte som behandles, og
- b) sikkerhetstiltakene ved behandlingen så langt innsyn ikke svekker sikkerheten.

Kilde: Seniorrådgiver i Datatilsynet
Christine Ask Ottesen og Datatilsynet.no

Utrag fra AML:

AML § 9-1. Vilkår for kontrolltiltak i virksomheten

(1) Arbeidsgiver kan bare iverksette kontrolltiltak overfor arbeidstaker når tiltaket har saklig grunn i virksomhetens forhold og det ikke innebærer en uforholdsmessig belastning for arbeidstakeren.

(2) Personopplysningsloven gjelder for arbeidsgivers behandling av opplysninger om arbeidstakere i forbindelse med kontrolltiltak med mindre annet er fastsatt i denne eller annen lov.

AML § 4-2. Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling

(1) Arbeidstakerne og deres tillitsvalgte skal holdes løpende informert om systemer som nyttes ved planlegging og gjennomføring av arbeidet. De skal gis nødvendig opplæring for å sette seg inn i systemene, og de skal medvirke ved utformingen av dem.

Utdrag fra Hovedavtale:

§ 9-13 Personellregistre og kontrolltiltak

1. Personellregistre

Partene skal lokalt drøfte hvilke personopplysninger bedriften kan registrere, og hvordan de skal oppbevares og brukes. All registrering må ha et saklig formål. Praksis må være i samsvar med lov om personopplysninger med forskrifter, eventuell personaldatainstruks og rammeavtalen om teknologisk utvikling og datamaskinbaserte systemer.

Personellregisteret skal behandles konfidensielt.

2. Kontrolltiltak

Behov, utforming og innføring av interne kontrolltiltak skal drøftes på bedriften.

For øvrig vises til personopplysningsloven med forskrifter og tilleggsavtale V i Del C.

V Avtale om kontrolltiltak i bedriften

NHO og LO er enige om at denne rammeavtale skal legges til grunn ved utforming og innføring av interne kontrolltiltak samt vesentlige forandringer av eksisterende kontrollordninger i den enkelte bedrift der dette fremstår som nødvendig for virksomheten.

1. Kontrolltiltak kan ha sitt grunnlag i teknologiske, økonomiske, sikkerhets- og helsemessige omstendigheter, samt andre sosiale og organisatoriske forhold i bedriften. Tiltak som innføres skal ikke gå ut over det omfang som er nødvendig og må være saklig begrunnet i den enkelte bedrifts virksomhet og behov.

2. Alle ansatte eller grupper av ansatte skal stilles likt i forhold til den kontroll som gjennomføres i henhold til pkt. 1.

3. Spørsmål om behov, utforming og innføring og vesentlig endring av interne kontrolltiltak skal drøftes med de tillitsvalgte. Bedriften skal holde de ansatte gjennom deres tillitsvalgte orientert om planer og arbeid innenfor området, slik at disse så tidlig som mulig, og før bedriftens beslutning kan gjøre sine synspunkter gjeldende.

4. Før tiltak settes i verk, skal de ansatte ha fått informasjon om tiltakenes formål og praktiske konsekvenser. Bedriftsledelsen og de tillitsvalgte skal hver for seg og i fellesskap bidra til at nødvendig informasjon blir gitt de ansatte før tiltak settes i verk.

5. I den utstrekning man ved kontrolltiltak behandler personopplysninger manuelt eller elektronisk (herunder behandler slike opplysninger i form av bilde/film, tekst, magnetbånd etc.), skal spørsmål knyttet til oppbevaringstid, lagring, makulering etc. drøftes med de tillitsvalgte og klarlegges i samsvar med personopplysningsloven med tilhørende forskrifter.

6. Kontrolltiltak utformet og innført i samsvar med denne avtales bestemmelser, kan praktisk utføres av bedriftens egne ansatte, eller det kan engasjeres frittstående virksomhet. Skal bedriften igangsette kontrolltiltak som omfattes av lov om vaktelskaper skal det benyttes godkjent vaktelskap i henhold til samme lov. Ansvaret for tiltakene påligger i alle tilfelle bedriften.

7. Dersom en av partene på den enkelte bedrift ønsker det, skal det søkes opprettet lokal avtale om utforming og gjennomføring av bedriftens kontrolltiltak, samt fastsette bruksområdet for disse. Oppnås det ikke enighet, kan hver av partene bringe saken inn for hovedorganisasjonene.

Firmabilbeskatning

Rune Foshaug

Informasjonen nedenfor er hentet fra Skatteetatens Lignings-ABC for 2009, som kan leses i sin helhet på www.skatteetaten.no.

En kort oppsummering: Kjøring mellom hjem og fast arbeidssted med arbeidsgivers bil, regnes som privatkjøring og fordelen ved dette skal regnes ut ved hjelp av "standardregelen", som vist nederst i dette dokumentet. Dette gjelder derimot ikke dersom bilen er "i liten grad egnet for privat bruk", ref. 3.3.1. Om bilen er egnet for privat bruk eller ikke vil nok bli et definisjons-spørsmål, da f. eks Vivaro har 3 seter. Faren for å bli tatt i juks er avgjort til stede, og kostnaden kan bli stor, både for arbeidstaker og bedrift.

Regler for hva som kan kalles fast arbeidssted finner du nedenfor. Dersom det foreligger mistanke om privat bruk av bilen, eller om privat bruk avdekkes av skatteetaten vil man måtte kunne vise full dokumentasjon på bruken av bilen for å kunne unngå full skattlegging. Av denne dokumentasjonen vil det også komme klart frem om man har hatt faste arbeidssteder eller ikke.

Utdrag fra en artikkel i bransjebladet Rørfag, januar 2009:

Seniorkonsulent i Skatt Vest, Gunn Karin Olsen:

– Vi må skille mellom "yrkeskjøring" og "arbeidsreise", innleder hun.

Yrkeskjøring er når du setter deg i bilen hjemme og kjører på oppdrag til en kunde. Med det samme du svinger av veien for å gjøre et privat ærend, bryter du regelen. Hvis du, på vei til jobben, kjører innom barnehagen for å levere familiens yngste, skal du etter regelen skatte av fordelen.

Fagfolk med beredskapstelefon/ vakttelefon må ha bilen i beredskap i nærheten av boligen døgnet rundt. Da blir det yrkeskjøring. Men hvis bilen benyttes til noe annet mens vedkomne har den hjemme, er det privat bruk som skal beskattes.

Fagfolk som har fast oppmøteplass og kjører firmabil, skal i utgangspunktet beskattes for all kjøring fra hjemmet til arbeidsplassen.

Utdrag fra en artikkel i BergensAvisen 19/12-2008:

– Nå setter vi inn støtet for å få tatt skatteunndragerne, sier Christine Due

Sivertsen, kontrollsjef hos kemneren i Bergen. De tror tusenvis av bergensere bruker firmabilen privat, uten å oppgi dette til skattemyndighetene. For fem år siden startet kemneren en aksjon med å få bukt med skatteunndragelsen.

BETYDELIG: – Vi vet at betydelige midler unndras, sier Due Sivertsen.

Kontrollører fra kemneren er derfor stadig ute for å finne bevis på om firmabiler blir brukt privat. – Det er strenge krav til dokumentasjon. Vi prøver å få fotobevis, og så kontakter vi bedriften, forklarer Due Sivertsen.

Kemneren er nå inne og kurser 400 bedrifter iblant annet reglene rundt firmabil. Det blir også gjort stikkprøvekontroll der kemnerens folk sjekker bergensere som har oppgitt at firmabilen ikke blir brukt privat.

– Vi får svært godt treff når vi sjekker, sier hun. Bilene som sjekkes kan være både personbiler og varebiler.

STRAFF: Straffen for å ikke oppgi privat bruk for en bil til 400 000 kroner er rundt 100 000 i tillagt skattbar inntekt, samt straffeskatt. Denne straffeskatten kan være mellom 30 000 og

**Siste skrik
innen mobilt kontor**

60 000 kroner per år. Selv om vi har hatt fokus på denne ulovligheten i flere år, ser det ikke ut til at det hjelper, sier kontrollsjefen.

– Vi frykter faktisk at antallet har økt. At folk er blitt freidigere, sier hun.

Det er Skatt Vest som behandler sakene etter rapport fra kemneren. For Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland er det opprettet saker tilknyttet 50 selskap i år. Målet til kemneren er at flere skal bli oppdaget når kampen intensiveres etter nyttår.

De siste årene har antallet som melder fra om privat bruk av firmabil vært synkende. Grunnen kan være at folk ser på risikoen for kontroll som liten.

– Inntrykket er at mange unndrar dette bevisst, sier Due Sivertsen. Det er ikke nødvendigvis dem med strammest økonomi som unndrar mest.

– Folk vegrer seg kanskje mot å jobbe svart, men de ser ikke på privat bruk av firmabil som skatteunndragelse på samme måte, sier hun.

3.1 Hovedregel

Standardregelen for fastsettelse av fordel ved privat bruk gjelder både for arbeidstakers bruk av arbeidsgivers bil, og bruk av egen yrkesbil (herunder næringsbil).

Reglene for fastsettelse av fordel ved privat bruk gjelder i utgangspunktet for alle biltyper, uavhengig av om bilen er egnet til privat bruk. Dette omfatter kjøretøy som personbiler herunder stasjonsvogner, el-biler, varebiler, kombinerte biler, bobiler, busser, lastebiler o.l.

3.3.1 Generelt

Normalt skal standardregelen om privatkjøring brukes selv om privatkjøringen bare omfatter kjøring mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreise) og ikke annen privatkjøring.

Når det ikke er annen privatkjøring enn kjøring mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreise), skal brukeren imidlertid ikke ha standardtillegget for følgende biler:

- biler som etter sin konstruksjon eller innredning i liten grad er egnet og heller ikke ment for privat bruk.

5.1 Generelt

Standardregelen for beregning av fordel ved privat bruk skal bare nyttes såfremt skattyter faktisk har brukt bilen til privatkjøring i løpet av inntektsåret.

Som privatkjøring regnes all kjøring som ikke anses som yrkeskjøring, herunder kjøring mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreise) og besøksreise til hjemmet.

Skattyteren skal derfor som hovedregel ha standardtillegget dersom han bruker bilen mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreise) selv om han ikke bruker bilen til annen privatkjøring.

5.4 Vurdering av påstand om ikke-bruk privat

Hvorvidt bilen er brukt privat eller ikke, er et bevissspørsmål der ligningsmyndighetene etter en konkret vurdering skal legge til grunn hva de finner mest sannsynlig. Ved vurderingen av sannsynligheten for at en bil er brukt privat, vil bl.a. følgende momenter være av betydning:

- hvor bilen er parkert utenom arbeidstiden (hos arbeidstaker eller hos arbeidsgiver)
- antall førerkort i familien
- type og antall andre biler til disposisjon
- privatbil(e)s stand og kjørt distanse
- yrkesbilens stand og kjørt distanse vurdert opp mot den type virksomhet hvor bilen brukes
- familiesammensetning
- privatboligens beliggenhet
- yrkesbilens egnethet til privatkjøring
-

En riktig ført kjørebok som redegjør for den totalt utkjørte distanse i løpet av året, og som viser at all kjøring er yrkeskjøring, vil måtte tillegges stor vekt.

Derimot bør det ikke legges stor vekt på utsagn fra/avtale med f.eks. arbeidsgiver om at skattyteren ikke har tillatelse til å kjøre bilen privat, med mindre arbeidsgiveren har hatt tilfreds-

stillende kontroll med at den faktisk ikke er brukt privat.

Det er ikke avgjørende at skattyteren selv ikke har førerkort dersom bilen faktisk er brukt privat, f.eks. at skattyters nærstående har benyttet bilen. Det er heller ikke avgjørende at skattyteren har annen bil til disposisjon privat. Heller ikke kan det tillegges avgjørende vekt at det oppbevares verktøy eller lignende i bilen.

3.4 Hovedregel, fast arbeidssted hvor skattyteren normalt utfører sitt arbeid (to-månedersregelen)

Reglene om arbeidsreiser skiller mellom fast arbeidssted og ikke-fast arbeidssted.

Arbeider skattyteren på flere arbeidssteder i samme arbeidsforhold/virksomhet/annen inntektsgivende aktivitet, kan bare ett av arbeidsstedene i dette arbeidsforholdet mv. anses å være det arbeidsstedet hvor skattyteren normalt utfører sitt arbeid i samme to-månedersperiode. Skattyter kan i tillegg til et fast arbeidssted der han normalt utfører sitt arbeid (to-månedersregelen), også samtidig ha et annet fast arbeidssted etter andre regler i samme arbeidsforhold/virksomhet (sted for arbeid eller oppmøte etter to-ukersregelen)

To-månedersperiodene er jan.-feb., mars-april osv. Skattyteren kan således bare ha ett fast arbeidssted etter to-månedersregelen ovenfor i samme to-månedersperiode i samme arbeidsforhold mv. Det arbeidssted hvor skattyteren arbeider mest i to-månedersperioden i forhold til de andre arbeidsstedene anses som fast arbeidssted etter denne regelen. Arbeider skattyteren tilnærmet like mye på hvert av arbeidsstedene, må det gjøres en totalvurdering av hvilket av arbeidsstedene som er det faste. Ved denne vurderingen skal en bl.a. legge vekt på:

- hvor de mest sentrale funksjoner utføres
- hvor det er flest medarbeidere
- hvor ledelsen befinner seg
- hvor administrasjonen er plassert og

- hvilket sted som har kortest vei fra skattyterens bolig.
- Ingen av momentene er alene avgjørende. Momentlisten er ikke uttømmende.

Denne vurderingen må i prinsippet foretas særskilt for hver to-månedersperiode i samme arbeidsforhold. Unntaksvis kan skattyteren ha så mange arbeidssteder i to-månedersperioden at ingen av dem kan utpekes som det arbeidsstedet skattyteren normalt utfører sitt arbeid. Dette kan gjelde f.eks. for landbruksvikarer som stadig arbeider på forskjellige gårder eller hjemmehjelp/hjemmesykepleiere som arbeider i forskjellige hjem.

3.5 Hovedregel, fast arbeidssted hvor skattyteren ikke normalt utfører sitt arbeid (herunder to-ukersregelen)

3.5.1 Generelt

I tillegg til fast arbeidssted hvor skattyteren normalt utfører sitt arbeid i en to-månedersperiode, eller i tilfeller der skattyteren ikke har slikt fast arbeidssted, kan følgende steder være fast arbeidssted:

- sted hvor skattytere ikke normalt utfører sitt arbeid, men som likevel er det samme i en sammenhengende periode på mer enn to uker.
- oppmøtested for tildeling av og/eller forberedelse til arbeidsoppdrag, når oppmøtestedet er det samme i en sammenhengende periode på mer enn to uker.

3.5.2 Hva menes med oppmøtested

- Oppmøtested (som blir regnet som fast arbeidssted i fm. to-ukersregelen) er et sted der skattyteren ikke utfører selve arbeidet, men der han/hun møter f.eks. for å få tildelt ar-

beidsoppdrag, forbereder seg til arbeidsoppdrag, henter verktøy eller påbegynner arbeidet på mobilt arbeidssted. Dette kan f.eks. være arbeidsgiverens kontor, lager til foretaket mv., men det kan også være sted som ikke er disponert av foretaket, f.eks. sted for foretakets oppdragsgiver mv.

3.5.3 Spesielt om kravet til to-ukersperiode

- **Et arbeidssted hvor skattyteren normalt ikke utfører sitt arbeid, jf. ovenfor, blir et fast arbeidssted i tillegg til andre faste arbeidssteder, såfremt skattyteren arbeider der sammenhengende i mer enn to uker. Tilsvarende gjelder for oppmøtested for tildeling av og/eller forberedelse av arbeidsoppdrag.**
- Er to-ukerskravet oppfylt, vil arbeidsstedet være fast fra første dag, ikke fra den dag to-ukerskravet

Endring av forsikringstrekk

Fra 1. januar 2010 ble det nye forsikringspriser for forbundets medlemmer. Priser forsikring 2010

Forsikring	Gml pris	Ny pris	Økning	Årspremie	Koder
Grunnforsikring liv	35,00	36,00	1,00	432,00	G
Koll hjem m/Topp	62,00	62,00	0,00	744,00	H
Reise	42,00	44,00	2,00	528,00	R
Liten pakke	139,00	142,00	3,00	1 704,00	
Uføre - ektefelle	268,00	272,00	4,00	3 264,00	O
Stor pakke	407,00	414,00	7,00	4 968,00	
Frivillig - liv	96,00	96,00	0,00	1 152,00	L
Sum m/frivillig	503,00	510,00	7,00	6 120,00	

Alternative trekk

Gml pris	Økning	Ny pris	Kode	Forsikringskoder	Koder
35,00	1,00	36,00	G	Grunnforsikring liv	G
97,00	1,00	98,00	GH	Koll. hjem m/Topp	H
139,00	3,00	142,00	GHR	Reise	R
235,00	3,00	238,00	GHRL	Uføre / ektefelle	O
303,00	5,00	308,00	OG	Frivillig liv	L
345,00	7,00	352,00	RGO		
365,00	5,00	370,00	GHO		
399,00	5,00	404,00	GOL		
407,00	7,00	414,00	GHRO		
441,00	7,00	448,00	RGOL		
461,00	5,00	466,00	GHOL		
503,00	7,00	510,00	GHROL		

Lurer du på hva slags forsikring du har, står kodene på LO-Favor-kortet du har fått tilsendt. Har du ikke foretatt deg noe i forhold til forsikringen har du sannsynlig full pakke, men dette er jo en god anledning til å sjekke det.

Mer om forsikring: www.lofavor.no, MedlemsTelefonen: 815 32 600

Regneeksempel:

Standardregel/standardtillegg: Fordel ved privat bruk av firmabil fastsettes til 30 prosent av bilens listepreis som ny inntil kr 257 100 (gjelder for 2009) og 20 prosent av overskytende listepreis.

Grunnlaget ved beregningen etter forrige avsnitt er i utgangspunktet 100 % av bilens listepreis som ny, men for:

- biler eldre enn 3 år per 1. januar i inntektsåret, eller
 - skattytere som godtgjør at yrkeskjøringen overstiger 40 000 km i inntektsåret
- blir det ved utregningen tatt utgangspunkt i bare 75 prosent av bilens listepreis som ny
- Listepreis på Opel Vivaro 2.0 CDTI 114hk er pr. 01.12.09 kr. 258.700,-

Det betyr at standardtillegget blir:

30% av kr. 257.100 = kr. 77.130,-

20% av kr. 1.600 = kr. 320,-

Totalt: kr. 77.450,-

Dette beløpet er det som blir lagt på inntekten som fordel ved privat bruk, og som skal skattes av.

oppfylles. To-ukersperioden behøver ikke å ligge innenfor en to-månedersperiode.

- En sammenhengende periode på mer enn to uker innebærer i utgangspunktet at skattyteren arbeider/møter opp på samme sted hver ordinære arbeidsdag i en sammenhengende tidsperiode på minst to uker pluss en dag. Perioden kan regnes fra andre dager i uken enn mandag.
- Det er tilstrekkelig at skattyteren arbeider mer enn 50 % av arbeidstiden vedkommende dag på vedkommende sted for at denne dagen skal telle med i to-ukersperioden.
- Fravær en dag for å utføre arbeid et annet sted i samme arbeidsforhold mv., vil avbryte to-ukersfristen umiddelbart. Fravær fra arbeidet på inntil tre sammenhengende dager, pga. sykdom, ferie, individuell avspasering mv., påvirker imidlertid ikke anvendelsen av to-ukersgrensen. Fravær på grunn av fridager som er generelle i samfunnet, for vedkommende bransje eller for vedkommende arbeidsgiver, som f.eks. fri på lørdager, helligdager, julaften og i romjulen, regnes ikke med i 3-dagersperioden. Således vil en som har fri lørdag og søndag, ikke anses å bryte den sammenhengende perioden om han/hun også tar fri på fredag og mandag. Dette gjelder selv om arbeidsstokken ellers arbeider ekstraordinært på slike dager, f.eks. for å overholde en frist. Fravær på torsdag og fredag i én uke, og mandag og

tirsdag uken etter, regnes som fravær i fire sammenhengende dager.

- Ved fravær som avbryter fristen, anvendes to-ukersregelen særskilt for hver periode før og etter fraværet.

3.7 Ikke-fast arbeidssted

Med ikke-fast arbeidssted forstås arbeidssted som ikke faller inn under reglene nevnt ovenfor om hva som er fast arbeidssted.

Enkelte håndverkere kan ha ett sted hvor de normalt utfører sitt arbeid i vedkommende to-månedersperiode, f.eks. på grunn av at de bare har ett arbeidssted det meste av vedkommende to-månedersperiode. Andre håndverkere vil ofte ikke ha ett sted hvor vedkommende normalt utfører sitt arbeid og som kan utpekes til fast arbeidssted av den grunn. I slike tilfeller, se pkt. 4.23 «Vekslende arbeidssteder».

4.23 Vekslende arbeidssteder

4.23.1 Generelt

Nedenfor behandles bare skattytere hvor de stedene vedkommende arbeider veksler så mye i vedkommende to-månedersperiode, at ingen av arbeidsstedene kan utpekes som det stedet hvor skattyteren normalt utfører sitt arbeid.

4.23.2 Ett arbeidsforhold

Har en lønnstaker ett oppmøtested for forberedelse/tildeling av arbeidsoppdrag, vil dette være et fast

arbeidssted såfremt oppmøtestedet er det samme i en periode på mer enn to uker. Oppmøtested utelukkende for videre transport, er ikke fast arbeidssted.

Skattyteren vil kunne få fast arbeidssted også der hvor arbeidet utføres, (f. eks byggeplass) dersom skattyteren i vedkommende arbeidsforhold tilbringer det vesentlige av arbeidstiden hver enkelt dag i en sammenhengende periode på mer enn to uker.

Reisen mellom bolig og oppmøtested som er fast arbeidssted, er en arbeidsreise. Hvorvidt reisen mellom oppmøtestedet og til de forskjellige arbeidsstedene er arbeidsreise, må avgjøres for hver enkelt reise og vil avhenge av om arbeidsstedet kan anses som fast arbeidssted.

Er oppmøtestedet et ikke-fast arbeidssted, vil reisen mellom bolig og oppmøtestedet isolert sett være en yrkesreise.

Baronen og jeg

Torger Pedersen Tollnes

Jeg starta i læra hos Reber i 1978. Ei uke senere dro jeg innom Den norske Creditbank nederst i Karl Johans gate for å opprette en lønnskonto.

Der ble jeg fotografert og leg. + sjekk-hefte skulle lages. Jeg gikk ut på Karl Johans gate og stilte meg opp på gattehjørnet for å kikke på livet denne flotte sommerdagen. Med et fikk jeg øye på en svarthåret kar med en voldsomt flott bart. Jeg dro kjensel på ham, hadde sett ham på kontoret i Drammensveien 130 der Reber da holdt til. Jeg viste ikke hva han het, men hadde hørt at de andre kalte ham «Sigøynerbaronen». Jeg jobba på montasje og så lite av gutta på service. Sigøynerbaronen gikk sammen med ei dame og trillet på ei barnevogn. Oppe i den lå sønnen hans, Jan Erik, som blei født 19/11 '76. Følget stoppet opp utenfor DnC og dama hans gikk inn. Sigøynerbaronen ble stående rett ovenfor meg og vente. Lite viste jeg hvor mye denne mannen skulle bety videre i mitt liv.

Et par måneder seinere fikk jeg beskjed av en formann om å dra til Thiisgården for å smøre triplex-gruppa der. Dette hadde jeg aldri gjort før, så jeg følte meg ikke helt klar for oppgaven. Formannen sa det ikke var noe problem; «bare husk og etterfyll motorlager, sjekk olja på snekka, dra til fettkoppa og smør wirene med malerull og olje».

Motorlager blei fylt opp og wirene murt godt inn med olje – alt for godt. Heisen starta, og sklei på skiva. Fra motoren spruta olja ned vegger og tak. Det tok ikke lang tid før heisen slo ut på grens. To ganger i toppen og en i sjaktebunn. Heisanlegget nede i Vika så ut som et katastrofeområde. Panikken tok meg og jeg strøk på dør og satt snart på bussen hjem til Lørenskog. Prøvetida var ikke over og jeg var rimelig sikker på at jeg nå fikk fyken.

Tida gikk og jeg hørte aldri noe fra arbeidsgiveren om det som hadde skjedd. Dette synes jeg var underlig.

Høsten etter var vi på klubbturn med danskebåten til København. På vei tilbake til Oslo havna jeg i et lystig lag. Der satt Kjell i sammen med en annen legende; Nils Petter Myhre.

«Er vi snart i København?» spurte Kjell. Jeg svarte forundret: «København? Vi er jo snart hjemme!». Jeg pekte ut av vinduet «Der borte er jo Rådhuset».

«Er vi hjemme alt?» sa Kjell og så ut som et spørsmålsteget.

Deretter spurte han om hva jeg het. Jeg sa navnet mitt og Kjell utbrøt «Jasså, det er deg, det. Så det var du som smurte heisa mine i Thiisgården.

Jeg brukte mange timer av fritida mi på å ordne opp etter deg! Fy f... som det så ut. Jeg kunne ikke skrive timer, veit du, for da hadde det blitt bråk».

Dette var Kjell i et nøtteskall; ordna opp etter en guttunge han ikke viste hvem var.

Han spøkte og lo og så sa han: «Jaggu smurte du godt!».

I 1982 tok jeg fagprøva, og gjett hvem jeg fikk med meg etter det! – jo, Kjell.

Kjemien oss i mellom stemte og vi ble etter hvert litt av et radarpar.

Den første jobben var en ombygging av en Wisbech vareheis fra 1933, på Sjømannshjemmet. Alt skulle beholdes

unntatt ledninger og dører. Kjell syntes at det var utrolig at firmaet kunne involvere seg i sånn dritt. Det tok ikke lang tid før han hadde forhandlet fram til fast timelønn for jobben. Kjell var flink til å ordne når han forstod at akkorden kom til å gå i dass. Det skulle vise seg at kopieringa skulle gi oss store problemer. Det forhistoriske skjemaet var nesten umulig å tyde, og vi dreiv på i 14 dager med å få møkkaheisen til å stoppe ved ønska etasjer.

En fredag formiddag da Oslo-sommeren var på det fineste sa Kjell: "Nå gir vi blaffen i denna gamle dunken og stikker ned til dasslokket og tar oss noen halvliter".

(Dasslokket var en kjent uterestaurant midt i Karl Johans gate.)

Jeg syntes det var en god idé og ikke lenge etter satt vi ved et bord kloss inntil Karl Johans gate med hver vår halvliter i hånda. Ølet smakte godt så halvliterne sklei ned.

Plutselig fikk jeg øye på Berrefjord, som var bestyreren på Sjømannshjemmet.

Den seinere tida hadde han mast fælt på at heisen måtte bli ferdig. Han synes det tok lang tid og hadde begynt å bli utålmodig, så det passa dårlig at han så oss her midt i arbeidstida.

Jeg utbrøt til Kjell: "Berrefjord kommer! Gjem deg under bordet!"

Sekundet etter satt jeg under bordet, aleine. Derfra hørte jeg Kjell si: "Hei, Berrefjord! Så du er ute og nyter finværet?"

"Ja" svarte Berrefjord "...men hva gjør kammeraten din under bordet?"

"Det får du spørre ham om sjøl" svarte Kjell.

Jeg krabbe frem, rød som en tomat i ansiktet. Jeg burde ha skjont et Kjell aldri ville ha gått i dekning for øvrigheta. Kjell fikk seg en god latter.

Da vi omsider blei ferdig på Sjømannshjemmet havna vi i det aller helligste. Vi skulle montere vår første wireheis i

Philadelfiamenighetens hovedkvarter i St. Olavs gate. Heltalje med dører på begge sider. Det var et gammelt bygg, men menigheta hadde satt opp ei heissjakt på dugnad.

Da vi startet og lodde sjakta forstod vi fort at det ville bli problemer.

Seinere på ettermiddagen dukket dugnadsgjengen opp. Kjell kunne ikke dy seg: "Det er synd bygget ikke er høyere" sa han til lederen av dugnadsgjengen "...for da kunne dere tatt heisen over til den andre siden av gata og tatt trappa ned i stedet for å krysse gata!".

Alt som kunne gå galt gikk galt, og mye skyltes dugnadsgjengen som gjorde det meste galt. Tablåbokser blei støpt langt inni veggen og dører måtte skjæres løs for å heves da de plutselig fant på å heve gulvet flere 10-tals centimeter.

Da vi nærmet oss slutten og skulle kjøre inn heisen smalt det så sjakta rista. Heisen hadde kræsja i skivene i toppen, en halv meter før heisen nådde øverste etasje.

Skivene måtte heves og wiren blei for kort. Den kvelden ringte Kjell til Nils Petter. Han mente at det kunne gå å skru wiren slik at de blei lengre. Vi klarte å skru wirene 30 centimeter, men dessverre hadde jeg glemt å sette på en splint. Resultatet var at wiren i løp av et halvt tiendedels sekund satt klistret i toppen og hadde flettet seg

rundt alt som var de oppe. Vi brukte to dager på å få den vekk. Ny wire ble levert, men da vi taljet opp heisen slo de andre knuter på seg. Nye wire ble bestilt.

Noen dager seinere var jeg innom lageret for å hente noe. Montasjesjefen fikk øye på meg. Han var lynende forbanna og helrød i ansiktet og skreik ut: "DU HAR SPARKEN".

Slukøret dro jeg tilbake til Kjell og anlegget. Kjell så på meg og sa: "Har du solgt smør og ikke fått penga?". Da jeg sa jeg hadde fått sparken, vrælte Kjell ut så det runga: "HER ER DET INGEN SOM SKAL HA SPARKEN", og før jeg viste ordet av det satt han i bilen på vei til kontoret. En time senere var han tilbake. "DU HAR IKKE SPARKEN, FORTSETT Å ARBE".

Kjell hadde berget meg igjen. Sånn var han enestående. Han lot ingen kamerater i stikken.

En tid etterpå havnet vi på Fellesslakteriet der vi skulle bygge om en gammel Smith DEVE.

Kjell og jeg var nysgjerrige av natur, så det tok ikke lang tid før vi tok en befarings på hele slakteriet. På runden dumpet vi borti en dyretransport. De dreiv og losset en flokk griser og vi ble begge sjokkert over den brutale behandlingen disse dyra fikk. Kjell blei forbanna og gikk bort til kara. Han ga dem ei lekse for han mente det var en grense for hvordan man behandlet dyr selv om de snart skulle slaktes. Etter dette dro Kjell alltid bort til losseområdet når han så en dyretransport rulle inn på området. Han mente de ikke turde behandle dyra så stygt hvis vi sto der.

Sånn var Kjell, tok alltid de svakestes parti og glad i dyr som han var, opprørte det ham at de behandlet dyra unødvendig brutalt.

Ved et anlegg en tid senere blei vi beit for en lang stige, så vi satt oss i bilen for å hente en fra lageret. Der var det ingen å oppdrive. Den eneste stigen som var der var stigen til Stener Mosstrøm. Etter en kopp kaffe og en prat med Hultin på lageret tuslet vi ut til

bilen. Da fikk Kjell øye på Stener som da svingte inn på parkeringsplassen. Vi tusla bort til ham og spurte om vi fikk låne stigen hans. Dette var Stener lite lysten på og sa: "Ha'kke løst til å låne bort stegan til to sånne rørekødder som dere. Men OK – men pass på den! Jeg har hatt den i 15 år og den er like fin."

Vi tok 5-meters-stigen til Stener og festet den til takgrinda og dro fornøyd tilbake til anlegget og satt den under 5-tonns-DEVE'n. Etter å ha jobba litt var det på tide med mat, og etter matpausa hadde vi glemt stigen. Jeg lukket døren og trykket heisen ned. Det kom et voldsomt brak fra sjakta, og den flotte 5 meter lange stigen var nå ikke større enn at den fikk plass i bagasjen på bilen.

Kjell hadde en enorm humor som lett smittet over på meg. Han hadde jobbet mye i sammen med Stener og var glad i å trekke ham opp, noe som ikke var særlig vanskelig. Så i stedet for å kaste det som hadde vært en stige i nærmeste container, tok vi den med tilbake til lageret. Hultin krøyp nesten under pakkedisken når han fikk se den. Han advarte Kjell om at Stener kom til å eksplodere.

Mostrøm eksploderte og glemte aldri historien om stigen. Han stort sett bare rista på hodet vær gang han så oss i åra etter.

Kjell traff ei kjempefin jente som het Sissel og de flytta snart sammen. Sissel hadde to gutter fra tidligere. Glenn var 7 år og Freddy var 11. I tillegg hadde Kjell Jan Erik, som nå hadde blitt 3 år. Så nå hadde Kjell fått seg en stor familie. Humøret hans var alltid på topp og han var klar for oppgaven. Plassen var blitt knapp og drømmen om eget hus begynte å spire. En dag ble jeg med ham til DnC sitt bankpalass i Dronningensgate. Han skulle undertegne papirene for nå skulle husdrømmen deres realiseres. Vi ble vinket inn på et gedigent kontor av en "japp" i dress. Han hilste smørblidt på oss og pratet i vei. Det ble etter hvert vanskelig å henge med i svinga. Dette var i begynnelsen av jappe-tida da bankene kasta penger etter folk. Finansmannen hadde gjennomgått alle

papira som Kjell og Sissel hadde levert tidligere og han hadde problemer med å få betalingsplanen til å gå opp. Han pekte på en post på Kjell sin lønns-slipp og lurte på hva dette beløpet var. Da Kjell sa at det var bilgodtgjørelse, spurte jappen om dette beløpet kom inn på hver lønning, noe Kjell nikket bekreftende på og sa "ca. noe sånn". Finansfyrsten lyste opp og tilbød Kjell lånet, det var bare å skrive under. Jeg begynte å sparke Kjell på leggen for å få hans oppmerksomhet. Han oppdaget signalet og vi gikk ut og tok oss en prat. Beløpet virket litt stor for meg så jeg var blitt litt engstelig for at Kjell og Sissel ikke skulle klare lånet. Jeg spurte ham om han var sikker på at det var lurt. "Har du blitt økonom også, nå? Du må vel skjønne at banken ikke hadde lånt oss penga hvis de mente at det vil by på problemer for oss å betale tilbake" svarte Kjell. Vi gikk inn igjen og lånepapira ble signert. Sissel dro innom senere på dagen og lånet var i boks.

Leiligheten på Ensjø ble solgt og etter hvert sto huset ute på Fagerstrand ferdig. Ute på Fagerstrand bodde det mange gutter fra heisfaget, noe som var midt i blinken for Kjell og familien stortrivdes der ute ved Oslofjorden.

Noen år gikk og renta begynte å stige flere ganger i året. Den starta på 11 % og når den var oppe i 18 % klarte ikke Kjell og Sissel mer. Familien Berntzen med 3 gutter ble satt på gata. Huset som hadde kostet innpå 1,5 million kroner å bygge ble solgt for skarve 700.000 kroner. Gjelda var fortsatt stor, med alle rentene som hadde løpt på, så banken solgte fordringene til blodsugerkompaniet Lindorff, som tok beslag i Sissel sin lønn de neste 17 åra.

Denne hushistoria gikk selvfølgelig hardt inn på familien Berntzen, som nå hadde fått leid seg en leilighet i en blokk på Skullerud. På tross av dette blomstret kjærligheten mellom de to som alltid hang sammen i tykt og tynt.

På slutten av 1985 gikk jeg på en kjempesnell. Fikk kreft i forbindelse med urinblæra og ble pasient på Ra-

diumhospitalet og ble utskrevet i februar 1987. Dette var ei jævlige tid. Kjell kom stadig innom, noen ganger aleine, andre ganger i sammen med kona. Man glemte liksom alt det jævlike. Kjell fleipa og lo, og som vanlig smittet humøret hans over på meg.

Utallige ganger i de neste 20 åra havnet jeg på sykehus igjen, med alvorlige urinveisinfeksjoner, hull på urinblære etc. Kjell og Sissel kom alltid innom, blide, spøkefulle og positive. Han var enestående og jeg kan egentlig ikke beskrive hva Kjell betydde for meg disse åra.

Det hangla og gikk og jeg var i periode mer sykemeldt en jeg var på jobb. Etter noen samtaler med Kjell ble jeg enig med meg selv om å gå over på 70 % uføretrygd. Dette var i 2006, kort tid før bedriftens forsikring radikalt forandret seg til noe dårligere, så dette var i grevens tid.

Kjell var flink til å passe på andre, men ikke fult så flink til å passe på seg selv. Etter utallige samtaler fikk jeg med meg mye av historia til Kjell,

Kjell vokste opp i Hedemarksgata på tjukkeste Vålerenga, noe han var stolt av, ekte Vålerengagutt som han var. Han starta med ishockey, men måtte gi seg da han fikk vondt i knea av å gå på skøyter.

Da han var 10 år flyttet familien til den nye drabantbyen ved Østmarkas grense, Bøler.

Han hadde to søstre, Berit og Marit, og i 1960 blei attpåklatten Geir født. Selv om aldersforskjellen var stor fikk de to et nært forhold. I 13-årsalderen startet Kjell og kamerata i Ormsund roklubb. Her rodde han også sammen med OL-heltene Alf og Frank Hansen. Dette holdt han på med til han var 17. Da hadde han fått sin første jobb hos en bokhandler i Oslo. Dette arbeidet var ikke noe for unge Berntzen, så det tok ikke lang tid før han sluttet og begynte på jernstøperiet på Kampen, ikke mange steinkasta fra der han vokste opp. På støperiet hersket det en beinhard arbeidskultur, noe som Kjell aldri glemte. Der ble han opptatt av arbeiderpolitikk. Blant gutta på støperiet var det sterke

rangordninger og det var ikke greit for dem som sto nederst, for her steg ikke rangen i takt med ansienniteten. Kjell kom fort inn i «varmen», positiv og morsom som han var.

Det kunne være 60 grader inne i støperiet så væske behovet var stort, så Kjell fikk jobben med å kjøpe øl til gutta (og seg selv). Etter hvert ble Kjell en dyktig jernstøper, ja så dyktig at han og en gammel travet i faget ble sendt til Skottland for å lære opp noen skotter i faget. De var der i 1 ½ måned, noe som var årsak til Skottland-engelsken hans. Det var mange puber i Skottland, så Kjell kom blakk hjem, men var mange opplevelser rikere. Etter noen år på støperiet ble Kjell truckfører på Freia. Ingen av gutta på lageret hadde lappen, så av og til tok Kjell trucken og kjørte til Polet for å handle. Dette gikk greit lenge, men til slutt ble han stoppet av politiet. Han kom tilbake til Freia, med politieskorte. Det var strengt forbudt å kjøre truck i trafikken, særlig uten førerkort.

I 1975 startet Kjell i Reber Heis.

Blant heismontøra var det mange politisk engasjerte gutter som delte hans politiske holdninger, så her passa han godt inn. Han tok med seg mye av det han hadde lært av gutta på støperiet og fagforeningspolitikk passet ham midt i blinken. Det tok ikke lang tid før han var aktiv i klubb og forening. Han fikk etter hvert vervet som hjelpperrepresentant i klubben, et verv han hadde fram til sin død.

Kjell var som poteten, han kunne brukes til alt. Spesielt innen personalsaker var han fin. Jeg husker en episode da en nær kollega var kalt inn på teppet. Nysgjerrigheten min tok overhånd, så jeg spurte forsiktig hva det dreide seg om. Han svarte bryskt: "Dette ha'kke du noe med. Pass dine egne saker". Dette var Kjell; utrolig lojal. Hadde du betrodd deg ham noe, stoppet det der. Jeg vet det var mange som hadde sitt å slite med på kryss av firmaer og fylkesgrenser, og de synes det var godt å snakke med noen. Kjell hadde alltid tid til å slå av en prat og å være med-menneske.

I 1977 mistet Kjell faren sin, som alt

for ung døde brått og uventet. Det samme skjedde med søsteren hans, Berit. I åra som fulgte falt flere i Berntzenfamilien fra p.g.a. hjertestans i ung alder. Dette plaget Kjell veldig. Han hadde blitt redd for at det samme skulle hende ham selv. Dette preget ham de siste åra.

1. mai-frokosten til HMF ble et av Kjells hjertebarn. Alltid husket han på barna, så trylling og godteposer var alltid på plass. På slike arrangementer var han alltid i sitt ess, hypersosial som han var.

De siste åra arrangerte han også julebordet til pensjonistene i HMF. Dette var en storsuksess som gamlegutta satte stor pris på. Praten gikk lystig rundt langbordet. Jeg var selv med forrige jul. Kjell ordna og fiksa så ingen led noe nød. Mat og drikke ble det nok av.

Et annet hjertebarn var foreningsfana. Denne tok han godt vare på og han behandlet den med stor respekt. For noen år siden skulle fana restaureres, og Kjell fikk i oppdrag å finne den rette til å utføre oppdraget. Han saumfarte markedet før han fant en som var oppdraget verdig. Fana kom tilbake i topp tilstand og Kjell var fornøyd.

Var det demonstrasjoner og fanemarkeringer stilte han alltid opp med fana, som han også tok med på begravelser hvis de pårørende ønsket det. Messingen var alltid nypusset slik at den skinte. Kjell var en flott representant og passer av fana til fagforeninga.

Kjell var glad i folk som var ålreite og han var en av drivkraftene for samholdet i klubb og forening, og et unikt samlingspunkt i mange tiår. Spesielt var han flink til å knytte bånd til de unge, ferske gutta. Dette syntes han var viktig, for som han sa: "Gutta må skjønne at sammen er vi sterke, aleine er vi ingenting".

Solidaritet var noe han åndet for, og er det noe foreninga er kjent for så er det vel nettopp dette – solidaritet og faglige rettigheter. Det var vel i forbindelse med sine samlende og lojale egenskaper at han gikk under navnet LIMET. Det sier det meste.

Kjell var også i mange år manager for publikumsfavoritten PAMPAS på de årlige Heiscup-arrangementene, en rolle han tok skikkelig "seriøst". Ja, så seriøst at han ble adlet til Sir Kjell Erik Berntzen for den rollen han hadde for det sagnomsuste forballaget. Kjell hadde også rollen som materialforvalter. Han sørget for utstyr og var spesielt flink til å ordne med drikke. Ingen på Pampas tørstet når det var Heiscup.

År 2000 gikk Kjell til anskaffelse av en bil da han tok over den gamle til Ola Skog. Denne kjøpte han sammen med Per Arne "Petter'n" Salo. Dette var innertier for Kjell og Sissel. De to farta rundt i alle rettinger, og Petter'n så lite av bilen. Endelig hadde han funnet en annen hobby utenom foreninga. Etter noen år med "Skogsbilen" ble suget større og større etter et slikt vidunder som de fleste andre hadde. Disse vidundrene av nyere årgang så han på campingplasser og langs landeveien i rikt monn. Lindorff-sugerøret var nå omsider fjernet fra Sissel sin lønnskonto. Fristelsen var nå blitt så stor at de gikk til anskaffelse en flott, nymoderne bil. Han var stolt som en hane når han returnerte fra forhandleren med et vidunder av en bil. Reiseruter ble planlagt og han så virkelig fram mot tiden med APF. Det var nå blitt 2007 og han hadde bare et år igjen før han skulle over på 80 % AFP. Fremtidens sommere skulle tilbringes under nære og fjerne himmelstrøk i sammen med sin kjære Sissel. Livet smilte til dem og den tunge tida var nå historie.

Hele familien dro på sommerferie og koste seg. En kveld utpå høsten ringte Kjell meg. Han hadde begynt å pisse blod og var bekymret over dette. Jeg ba ham kontakte lege så fort som mulig. Det ble konstatert blærekreft. Han ble selvfølgelig bekymret over denne diagnosen. Dette var en kar som aldri hadde vært innlagt på sykehus. Etter noen nye undersøkelser startet behandlingen med BCG-skylling. Dette mente legen at skulle ta knekken på svineriet. Etter 6 behandlinger fikk Kjell så vondt at han i samråd med legene avsluttet behandlingen. De undersøkte Kjell og fant ut at kreften var borte. Kjell var glad for det, men hadde fortsatt vondt. I slutten av oktober

var han med meg på jobb for å skifte følgekabler. Det gamle radarparet fra 80-tallet jobbet denne dagen sammen for siste gang. Jobben ble prikkfritt utført, men Kjell fikk enda vondere i området rundt urinblæra. Vi satt oss ned og prata sammen. Han var så bekymret over at smertene ikke ga seg, enda behandlingen var stoppet noen uker tidligere. "Med denna dritten kommer jeg ikke til å klare å arbeide noe mer, så jeg kan like godt gå over på 100 % AFP" sa Kjell. Dette var en sorgens dag for Kjell og meg. Det var vemodig å tenke på at dette var siste arbeidsdagen sammen, for vi to hadde det alltid så utrolig fint i sammen på jobb. Tårene satt løst i øyekroken og det kommer faktisk noen nå mens jeg skriver dette.

Småpratene fortsatte, og før vi viste ordet av det satt vi og diskuterte hvilke bleietyper som var best. Kjell var blitt lekk og jeg var lekk. Jeg sa til Kjell: "Rare greier, gitt. Nå bruker vi begge bleier og jeg vet ikke om noen andre mannfolk som bruker det", og tilføyde "Tror du det kommer av all banninga på Philadelphia?" – for vi banna så mye og så fælt at de prøvde å frelse oss mer enn en gang, da for 25 år siden. (uten hell).

Spørsmålet hang i lufta en stund før han svarte: "Tru'kke det, men skal være enig med deg, noe rart er det". Noen dager senere ringte han til hovedkontoret i Vennesla og meldte seg på 100 % AFP. Dette skulle vise seg at å være noe av det dummeste han noen gang hadde gjort. I det øyeblikket var han ute av bedriftens forsikringsordning, kan det se ut til. Foreninga skal jobbe videre med saka, så jeg håper for Sissels del at det blir en løsning. Kjell var neppe klar over fallgruben og han hadde vel heller ikke resurser til å tenke rasjonelt. Har man sterke smerter og en kreftdiagnose går nok det mye utover konstruktiv planlegging og evnen til å sette seg inn i ting. Den årlige selvangivelsen var han en kløpper på, men også denne ble det siste året et problem. Han klarte ikke å levere den på en tilfredsstillende måte.

Kjell ble ikke bedre, men nye undersøkelser viste ikke annet enn urinveisinfeksjon, så antibiotika og smerte-

stillende ble skrevet ut, uten at dette hjalp stort. Flere ganger ble han hentet av legevakta, men Aker sykehus sendte ham alltid hjem etter noen timer med flere og sterkere preparater. Han hadde etter hvert så mye av disse at, som han selv sa, hadde gutta på Plata vist om dette hadde de nok kommet på besøk for lenge siden. Kateter var også blitt lagt inn. Månedene gikk og Kjell satt hjemme og led i stillhet.

Da jeg kom hjem fra sommerferie i midten av august var han nettopp blitt lagt inn på Aker, etter mye om og men. Legen som tok ham imot ville sende ham rett hjem, men denne gangen eksploderte Kjell og forlangte å få snakke med en annen lege og innleggelse ble endelig et faktum.

Jeg dro på sykehuset og besøkte ham. Jeg hadde ikke sett ham på en lang stund, så jeg så fort at han var blitt betydelig redusert i løpet av sommeren. De nye undersøkelsene viste at han hadde fått full spredning, så løpet var kjørt.

Jeg reagerte med sinne på den behandlingen han hadde fått, men Kjell satte meg øyeblikkelig på plass.

"Har´u aldri gjort feil før, du da? Det er menneskelig å feile, det burde jo du vite!"

I stedet roste han sykepleiera på avdelingen som han berømte for den fine omsorgen de ga ham.

Utrolig at det var mulig å ha et så stort hjerte. Den eneste han var forbanna på var den legen som ville returnere ham den siste gangen han kom.

Jeg besøkte ham ofte på sykehuset i de 2 månedene han lå der. Dessverre var det bare smertene de kunne gjøre noe med.

Han ville være sammen med Sissel den siste tida som var igjen.

Med hjelp fra hjemmesykepleien, og Kjell og Sissels kjære venn Roy, gikk det så bra som det var mulig å få til. Jeg var for øvrig veldig imponert over Roy som stilte opp for Kjell i hele sykdomsperioden. Han hjalp Sissel med

det meste og var til uvurderlig hjelp da eieren av leiligheten de leide skulle ha den tilbake nå i sommer, midt oppi alt det andre. Som Sissel sa: "Jeg veit ikke åssen vi skulle klart oss uten Roy og kona!". Kjell sa til meg at Roy var helt fantastisk og satt utrolig pris på ham.

Det var en stor nedtur når Kjell og Sissel tok beslutningen om å selge bobilen, men det var ingen vei utenom. Bilen ble hentet så den kunne klargjøres for salg. Sissel ville ikke ha mulighet til å betale avdragene aleine. Hun ville ha mer enn nok med å betale husleia på leiligheten. Det ble ordnet med banken slik at bilen ikke måtte hasteselges rett før jul. Markedet for bobiler er jo ikke best på denne tida av året.

Mandag 4 dager før han døde skulle jeg passe Kjell mens Sissel var hos legen. Hun hadde også noen andre ting som måtte ordnes, så jeg var hos ham lenge denne dagen.

Etter hvert måtte Kjell på do. Jeg hjalp ham til toalettet og fikk av ham morrakåpa. Det var et stusslig syn. Jeg lukket døra og satte meg i stolen mens tårene strømmet på.

Etter en stund ropte Kjell: "Ferdig!".

Jeg tørket tårene, gikk inn og hjalp ham tilbake til stolen. Jeg begynte å gråte igjen. Kjell kikket på meg og så sang han ei strofe:

FOR LIVETS GLADE GUTTER
GÅR SOLEN ALDRIG NED
DET SA ALTID MIN MOR TIL MEG.

Så kikket han på meg og smilte. Jeg tørka tårene og måtte le.

Sånn var´n!

De påfølgende dagene var jeg hos ham. Den siste dagen hadde han så store smerter så ei ekstra smertepumpe ble koblet på utpå dagen. Dette var et vondt øyeblikk for hans nærmeste familie og meg. Jeg ble igjen hos ham mens "døra ble lukket". Spesialsykepleieren skulle forklare familien prosedyren og virkningen av det som skulle skje og kunne skje p.g.a. den nye pumpen. Kjell hadde gitt ut-

trykk for at han var redd for smerter men ikke døden.

Jeg ble sittende ved senga hans, holdt ham i hånda og strøyk ham over panna med den andre. Vi så hverandre dypt i øya og så sa jeg til ham: "Jeg kjenner ingen som har vært så stor i kjef-ten som deg Kjell. Men heller ingen som har vært snillere, så du har ingen ting å frykte. Jeg skal se til Sissel for deg", for jeg viste at han var bekymret for henne. Vi så lenge på hverandre. Smertene som hadde herja ham hadde

stilnet og han lukka øya. Jeg klemte ham og sa "ha det", gikk ut og sa farvel til hans nærmeste og dro den tunge veien hjem. Jeg viste at dette var den siste gangen jeg så min gamle venn og arbeidskollega gjennom 30 år.

Det var tungt, men jeg var også glad for at han nå skulle slippe smertene.

Klokka 3 påfølgende natt døde Kjell til ei favorittlåt med Terje Tysland som tilfeldig gikk på radioen. Glenn skrudde opp lyden. Han og Sissel holdt hver

sin hånd. Kjell åpna øya, så på dem og smilte.

Slik gikk denne bautaen inn i døds-rike. Historia om Kjell Erik Berntzen var fullendt.

Jeg kommer aldri til å glemme dette spesielle menneske. ■

Kompetanse og kvalifikasjonskrav for elektrofagfolk (FKE saken)

Uttalelse fra forbundets landstyre 15. – 16. desember 2009

EL & IT Forbundet frykter for svekket elsikkerhet

Kompetansen til den faglige ansvarlig og den som selvstendig utfører arbeid knyttet til elektriske anlegg og utstyr har alltid vært en sentral del av elsikkerhetsarbeidet i Norge. Det er virksomheten som påtar seg og utfører slikt arbeid, som er ansvarlig for at de ansatte har nødvendig kompetanse.

I en pågående revisjon av forskriften som regulerer dette forholdet, har myndighetene intensjoner om å ta bort kravet om at de elektrofagfolkene som er ansvarlige og utfører arbeidet, skal være ansatt i virksomheten.

Vår erfaring er at de som påtar seg ansvar for arbeid knyttet til elektriske anlegg og utstyr, også er de som har best kunnskap om hvilke kvalifikasjoner som er nødvendig for å utføre arbeidet.

Elsikkerhet er uløselig knyttet til den enkelte elektrofagarbeiders utføring av arbeidet. Denne arbeidsutføringen skal til enhver tid være i henhold til oppdrag og gjeldende regelverk. Man kan ikke kontrollere seg til god arbeidsutføring, kun avdekke feil og mangler. Rammene rundt den enkelte elektrofagarbeider er derfor avgjørende for elsikkerheten og arbeidsutføringen.

Slike rammebetingelser er:

- Ansettelse i samme virksomhet som den som er ansvarlig for arbeidet. Bedriftskulturen i den enkelte virksomhet, og tradisjon for hvordan arbeidet gjøres, blir bestemmende for kvaliteten.
- Et godt regelverk. Selve regelverket fører ikke til sikker arbeidsutføring eller et sikkert anlegg. Det er den som utfører arbeidet og han eller hun sin kompetanse, som er den avgjørende faktor. Hvis virksomheten ikke har rammer med instruks og prosesser, slik at regelverket og normen for utføring er kjent, kan det aldri bli bra. Å være fast knyttet til et slikt miljø, hvor kompetansen utvikles, er derfor avgjørende for god arbeidsutføring. Ansatte i vikarbyrå eller kontraktører tar som regel ikke del i denne kompetanseutviklingen og kan derfor bidra til svekket elsikkerhet, noe myndighetene ikke bør akseptere.

Vi hevder at kontroll kan avdekke feil og mangler, vi er derfor for kontroll og risikobasert tilsyn. Internkontroll er ikke nok, god elsikkerhet krever et godt offentlig tilsyn. Erfaringen med en liberal tolkning og praktisering av gjeldene forskrift har vist at dette svekker kontrollen med kvalifikasjonene og dermed også elsikkerheten. En svekkelse som rammer ansatte i bransjen, men også eiere og brukere av elektriske anlegg og utstyr.

EL & IT Forbundet krever derfor at bestemmelsen om at elektrofagfolk som utfører arbeidet skal være ansatt i samme virksomhet som den ansvarlige slik det er i gjeldene forskrift, opprettholdes. Vi krever også at elektroforetaket plikter å ansette en faglig ansvarlig i ordinær full stilling, da dette er avgjørende bestemmelser for å opprettholde god elsikkerhet.

Heiscup'n 2009

Rune Larsen

Årets heiscup er ferdigspilt og det var et kjempebra arrangement, arrangert av Møre- og Romsdalsavdelinga. Stedet for cup'n i år var Ålesund og kampene ble spilt i Sunnmørshallen.

Resultater og utmerkelser:

Årets keeper

Morten Larsen – Otis

Beste kjemper:

Inge Høvik, keeper på Trøndelag United.

Beste publikummere:

Lokale unge supportere og duskejenter som heiet fram Reber/Kone United (Møre-lag)

Årets toppskårer:

Sindre Flaa fra HK-service 1 – med 20 scoringer.

Det ble også utdelt to utmerkelser for mange års deltakelse og dømming, og til de to som har deltatt på flest heiscupfinaler. Prisene gikk til brødrene Per Arve og Reidar Hansen.

Spilleresultater:

Jumbo:

Trondheim City, som lovet å komme svakere tilbake ved neste heiscup.

4. plass:

Trondheim United

3. plass:

KONE 1

2. plass:

HK-Service

1. plass og årets cupvinner:

Otis.

Banketten

Banketten ble holdt på Hotell Rica der de fleste bodde, og med lokal underholdning ble dette en kjempe fin fest og sosialt flott for alle deltakere. Høydepunktet kom imidlertid når stedet for neste års heiscup ble annonsert: København. Da steg jubelen kjempehøyt i salen.

Styret i HMF sammen med representanter fra Kone, Otis, Thyssen og Schindler skal jobbe sammen med dette arrangementet i København 2010. Så her er det bare å begynne trening, legge til rette for høy deltakelse kombinert med sosial tur og nye opplevelser!

Vi takker alle som var involvert i årets heiscup og for alt arbeid de har utført for oss deltakere gjennom en kjempefin helg med også fotballspilling i Ålesund!

Et av lagene, formodentlig fra midtnorge et sted. Bankettuniformen var svarte pub til pub-sko, denim-bukse, rød denim-skjorte og skinnvest med bearnaiseflekker.

Foto: Øystein Jevnaker

Heiscup'n 2009

Ove Karlsen

På vegne av Ståle Hovland og undertegnede fra NHK må jeg få takke for mottakelsen og innlemmelsen i laget Pampas. Et lag vi trudde ikke så ned på banen, men var mer opptatt av luftrommet (høy neseføring). Men vi ble mottatt med åpne armer, godt humør, lite pasninger og gratis drikke på medlemmas bekostning.

Laget ble sammensatt av "Restovers" fra Schindler (Schindler som igjen!! nesten ikke kunne stille lag) men dette medførte større bevegelighet og mye hurtigball langs bakken. Men når man kommer i en viss alder blir innholdet i hode til besvær og Keper'n vår, den evigunge Salo, klarte aldri å forstå forskjellen mellom kort og langt kast og

hadde i tillegg glemt alle sine tidligere kunnskaper som libro, men dette hadde INGEN ting med resultatet for turneringen å gjøre! (Bare plasseringen til Pampas....)

Laget nådde sin målsetting om å gå videre i turneringen og var enige om da kunne alt skje, men vi trakk da et meget ungt Otis-lag i kvarten. Otis var et balllag som passet Pampas sin fotballfilosofi meget godt og vi mente vi hadde store muligheter. Etter at vi hadde herjet med dem i STORE deler av kampen, ble resultat 1-3 og årets turnering var over for Pampas sin del.

Tapet kunne vært unngått om RL hadde hvert på banen. Men han måtte stå over etter mange tunge løp i tidligere kamper. Mange mente grunnen var svineinfluensa, men det var nok bare

et resultat av et langt liv i HMF-stolen, med kaffe og kaker.

Ved neste års turnering i det store EU bør Restovers fra Schindler kjenne sin besøkestid og stille med en noe større trupp slik at Pampene igjen kan spille om jumboplassen.

Undertegnede og SH håper ikke at våre kommentarer på og utenfor banen blir brukt mot oss, slik at vi neste år igjen kan stille på dette som ble betegnet av mange som det klart mest spillende laget i årets turnering.

Til slutt en stor TAKK til alle som gjør årets eventyr mulig for så mange og håper flere ball og flaskevinger finner veien hjem neste år.

Team HMF: Oslo – Bishkek Rally

Geir Løkke,
Karl Martin Blakisrud,
Christian Østby

Bakgrunn:

Karl Martin Blakisrud og Christian Østby deltok nylig i "The London-Tashkent Rally 2009", en billigutgave av Paris-Dakar -løpet.

Karl Martin og Christian fulgte vi også på deres forrige tur i 2007, "The Plymouth-Banjul Challenge", der gutta tok seg nedover vestkysten av Afrika med Jøtul 2 sin forgjenger; Jøtul. Begge Volvoer i sin beste alder. Konseptet er ganske enkelt. Kjør en bil, som ikke skal ha kostet mer en 1.000 pund, fram til et mål. Ruten er kun et forslag og bilen skal selges når løpet er slutt, til inntekt for et veldedig formål. Alt er på egen risiko og ingen ting er ordna på forhånd. Gutta startet i Oslo og møtte de andre på veien.

Turen fra Oslo begynte greit. Noe hosting og harking gjennom Sverige ble kurert ved en pitstop, med skifting av tennplugg og tennpluggledninger. Ikke rart; Jøtul hadde jo kjørt flere mil siden siste service!

06/10//09 kom den første rapporten. Team HMF hadde nettopp våkna i Volvo'n i et skogholt i Litauen. Teamet kunne melde om at Litauen er et ryddig land og at litauianerne var pene i tøyet, men at de skulde stygt på våre to helter da de ramla ut av Volvo'n. Det ble vel i samtalen løp fra redaksjonens side ymtet frampå med at de tingene kanskje hang noe sammen. Uansett mente Karl Martin at det umulig kunne være lett å være polakk i Litauen.

Utpå dagen skulle de «gjøre» Vilnius. Onsdag skulle de prøve å komme seg videre inn i Hviterussland.

08/10//09

~~Moland og French~~ Karl Martin og Christian er med i gruppe 2 i "The London Tashkent Rally". Gruppe 1. hadde allerede kommet i mål. Litt statistikk derfra: 32 påmeldte til start i London, 28 kom helt fram til Dover, 19 nådde Bishkek, mange fartsbøter og 4 arrestasjoner.

Minsk Tractor Works

08/10//09

~~Pompe og Pilt~~ Karl Martin og Christian nådde Minsk. Grensepasseringen inn i Hviterussland gikk unna på et døgn. Først ble de stoppa med bilen full av leker og klær til barnehjem. Grunnet faren for at de skulle selge dette og dermed underminere den hviterussiske økonomien, ble de etter timer med forhandlinger kastet ut av Hviterussland. Heldigvis slapp de inn igjen i Litauen, hvor de ga bort leker og tøy til en barneskole (og ødela dermed sikkert den Litauiske økonomien, de jævla dekadente imperialistene). Dagen etter slapp de inn i Hviterussland etter å ha kasta ut reserverdekkene og betalt 10 euro i toll for en brukt reserveradiator.

Biblioteket i Minsk

09/10//09

~~Fjostolv og Joshua~~ Karl Martin og Christian meldte over telefon at de tar et par dager i Minsk. Amnesty International kritiserte Alexander Rybak etter hans møte med Hviterusslands president Aleksandr Lukasjenko. Om byen og presidenten uttalte Rybak: «På grunn av ham, er Minsk den reneste og vakreste byen i Europa. Kom på besøk!». Team HMF var derimot helt enig med Rybak. «Minsk er veldig ren og vakker og folk er pene i tøyet» kunne de to

melde, og la til at de ikke hadde sett et eneste menneske bli torturert!». Duo'n bruker dagene til Sightseeing. De var bl.a. på en traktorfabrikk (Minsk Tractor Works). Et lite bruk med over 20,000 ansatte. De dro videre til Zhlobin, syd-øst i Hviterussland, der de tilbrakte en regntung dag.

12/10//09

~~Livingstone og Stanley~~ Karl Martin og Christian passert grensa til Ukraina. Grensekryssinga gikk glatt, bare hjulpet av 50 euro til «forsikring» og den noe mer direkte «gift for me».

14/10//09

Denne melding tikket seint på kveld inn på teleksen til redaksjonen: "Starta tidlig om mårran fra gjemmenstedet i skogen, ca 1 time utafor Kiev. Måtte komme oss unna alle gangstere og politi, som det er vanskelig å skille mellom.

65 mil og 11 timer, og Jøtul besto testen med glans. Blei bare stoppa en gang og vi kom oss til byen Donetsk ca. 4 timer fra russergrensa. Bra by med mye mindre med gangstere/politi. Russland, kjære Russland i mårra. Det skal bli godt, og alt er bedre enn Ukraina."

15/10//09

~~Hjitsj og Vissarionovitsj~~ Karl Martin og Christian kjørte fra Donetsk grytidlig. De brukte en del tid og energi på å komme seg på riktig vei videre uten at det hadde ønsket effekt, men gutta kom til slutt fram til en grenseovergang. Etter noen språkproblemer, hel-seundersøkelse og bare 4 timer var grensen passert og våre helter var i Russland.

Christian foran en av de mange krigsmonumentene.

Russland er jo et land som setter sikkerhet høyt, og etter 40 km. med russisk landevei ble Jøtul vinket inn til sin første russiske rutinekontroll. Kontrollen ble foretatt av det lokale politi og innebar grov trakassering men ikke noe bot.

Under kontrollens gang klarte den ene av de russiske lovers lange arm (med lange fingre) å stjele PDA'n til Karl Martin. Karl Martin har i ettertid funnet trøst i at politikontabelen umulig kunne vist hva han gjorde. Med oppsigelsessaken i svenske Schindler friskt i minne, mener Karl Martin at russerens arbeidsgivere nå har et godt overvåkingsverktøy de kan bruke mot ham i en eventuell oppsigelsessak.

Jøtul, Karl Martin og Christian hvilte ut i Rostov. Kvelden ble tilbrakt over et par øl, og kveldens diskusjon gikk på om det var riktig å gjøre opp for seg kontant i stedet for å bruke forsikringen etter at Jøtul bremsset mykt inn i bakparten på en splitter ny Lada. Det gikk bra med Jøtul, og gutta var i godt humør. Dette kan fort gi seg. Reisefølge hadde lovet å gå til innkjøp av diverse østblokkiske militære effekter til redaktøren, og med et par grensekryssninger foran seg kunne aktivitetsnivået ta seg drastisk opp.

Ladaulykken

Hendelsen med Lada'n foregikk på følgende måte: Team HMF spurte en Taxisjåfør om veien til hotellet. Taxisjåføren tilbød å vise vei til hotellet, med Team HMFs kartleser med i Taxi'n og Karl Martin kjørende etter. Etter mye rar Taxikjøring ender deler av Jøtul inne i bakre del av Lada'n og ekspedisjonen var plutselig 2.500 norske riksdaler fattigere.

16/10//09

Lada-Killers Karl Martin og Christian traff på de andre som er med på løpet og stakk av videre mot Volgograd. 486 km. med kjedlig landskap, toppfart på 155 km/t, lange togsett og politi med skuddklare maskinpistoler. Karl Martin, Christian og Jøtul ble bare stoppet en gang uten noe dramatikk.

Team HMF ble slått på målstreken av «The Hønnimooners».

Gutta hadde sightseeing i Volgograd med guiden Vladimir. Masse svære monumenter over 2. verdenskrig. Unorske som de er, har de for andre gang hyra inn ekstern sjåfør uten å skyte vedkommende! (jmf. Moland og French)

17/10//09

Knoll og Tott Karl Martin og Christian ga denne dagen denne rapporten:

07:45 Kjørte fra Volgograd og fløy lavt over de russiske stepper i godt jag.

12:36 Jøtul glemte å bremse inn før en by, noe som resulterte i en bot på 60,- nok.

13:15 Etter en pause i veikanten ville ikke Jøtul starte.

Dynnamo ble skifta og Jøtul dytta i gang, og fuska videre mot Kasakhstan.

17:00 Framme ved den Kasakhstangrensa ved Astrakhan. Grensepasseringa tok lang tid, men foregikk uten trakkassering eller nevnerverdige bestikklser.

22:00 Kjørte inn i Kasakhstan og fortsatte til vi sovna i bilen klokka 02:00, halveis til Atyrau.

Totalt 750 km.

18/10//09

Team HMF starta tidlig og nøt soloppgangen over de Kasakhstanske stepper.

4 grader om natta og 30 om dagen. Veiene var fortsatt dårlig, men de kom velberget fram til Autyra klokka 9 på morra'n. Etter å ha spist og handla, fikk Jøtul en sikkert etterlengtet sjekk. Det blei da oppdaget at to av dekkene var helt herpa. Team HMF var jo i utgangspunktet godt skodd for slike situasjoner, men de

På sporet av Lada'n

Aralsjøens hvite svane.

slitte dekk, som teamet fikk lov å ta fra søppelkonteineren til Dekk-Sharif hjemme i Norge, fikk jo som vi husker ikke innreisetilatelse til Hviterussland. De sitter antagelig på en barneskolevaktmesterbil i Litauen. Derfor måtte en liten sightseeing til. Kontakt med lokalbefolkningen ble opprettet, og 4 nye dekk av typen "Mudd & Snow" innkjøpt.

De lokale sa opptil flere ganger at den ruta Team HMF skal kjøre var galskap. Men for livets glade gutter går jo som kjent solen aldri ned, så våre venner fyra opp Jøtul klokka 3 på ettermiddagen og kjørte videre på den planlagte ruta mot Aktobe. Veien de første 10 mila var faktisk ikke ille, men veistandarden gikk etter hvert over til ikke-eksisterende. Men, som vi veit; når nøden er størst er det alltid en Kasakhstans mann, og hele hans familie i en Lada, som kan kjøre foran og vise vei. Jøtul sleit med å holde følge med Lada'n som sladda av gårde i 80 km/t gjennom sanddynene i det ødslige steppelandskapet. Etter å ha betalt for hjelpen med et glass eplegelé fra Norge, fortsatte våre helter videre aleine. De kjørte på skift i 11 timer, og holdt en fart på 5-40 km/t. Hulla i veien/stien var store nok til å hjemme en Volvo i, og sand og støv satte tydelig spor på førermiljøet i Jøtul.

Klokka 02:30 var Team HMF 30 mil fra Aktobe, der de slo leir (tok av seg skoene og la beina på dashbord).

Redaksjonen begynte å bli redd for at ekspedisjonen nå nærmet seg en brå slutt. En melding om at det var slutt på tobakk og makrell i tomat tikket inn på redaksjonens teleks.

19/10//09

Rapport fra Team HMF:

09:10 Våkna tidlig. Etter kaffe og frokost kjørte vi mot Aktobe. Etter en time fant vi en bensinstasjon, men fikk bare 80-oktans bensin, da vi ikke har noen kupong... ikke noe vits å krangle med væpna vakter på bensinstasjon. Veiene ble så litt bedre.

Aralsjøen, eller rettere sagt: Aralpytten

17:00 Kom til Aktobe. Etter mat, bensin og middagsmat satte vi kursen mot Aral. Ble nekta bensin igjen på veien, men sjarmerte oss til en kupong av vakta.

02:00 Kom til Karabutak og ble nekta bensin igjen. Sovna i bilen etter en six-pack.

20.10 Rydda bilen, spiste frokost og leita etter bensin. Kjøpte 5 liter bensin av en figur i landsbyen og fikk en lokal helt til å bli med til bensinstasjon der vi fikk kjøpt 30 liter 92-oktan! Fylte opp hver ledige brusflaske.

12:00 Kjørte videre mot Aral inntil mørket kom. Veien dårlig eller ikkeeksisterende mesteparten av strekningen. Sovna i Jøtul etter en flaske vodka.

Redaksjonen ble her noe mer beroliget for ekspedisjonens framtid. Siden de tydelige vis hadde slått seg på flasken ville sikkert mangelen på makrell i tomat fort bli glemt.

20/10//09

Ingen rapport, og ut fra forrige dagers hendelse var redaksjonen usikker på om Karl Martin og Christian leita etter bensin, drakk vodka, prøvde å finne igjen veien eller drakk bensin mens de leita etter veien til vodka'n.

20/10//09

Jøtul sleit fortsatt med støv, sand og veier som bare eksisterer på kartet. Ved 4-tida kom gutta fram til Aral, der de tok inn på verdens beste hotell. Etter en velfortjent dusj blei byen utforska. Den skarpe leser har nok fått med seg

at Karl Martin og Christian nå hadde sluttet å fortelle om en lokalbefolkning som er pene i tøyet.

22/10//09

Gutta sjekka ut av det som kanskje ikke var verdens beste hotell likevel.

Etter innkjøp av nasjonaldrakter tok Teamet en omtur på 17 mil med «pottitveier» (redaksjonen er noe usikker på om det er en forverring eller forbedring av veistandarden) for å se på alle båtene som ligger på land etter at russer'a stakk av gårde med alt vannet i Aralsjøen. Denne ekstraturen ga visnok ikke særlig uttelling da det for det første var for langt ut til båtene, og for det andre at de fleste skipa var hugget opp og blitt spiker.

Moske i Turkestan

Noen av deltagera som kom fram

Klokka 17:00 satte de nesa på Jøtul mot Kyzylorda. Det var en Jøtul som begynner å bære preg av mye juling som hosta og harka ut av Aral. Etter en liten service med skift av bensinfilter, rens av luftfilter og forgasser fungerte Jøtul såpass at det ble stopp i to fartskontroller. Ingen bøter denne gang, angivelig p.g.a. norsk sjarm.

23/10//09

Sjarmtrollene startet dagen med frokost i Kyzylorda. De kunne fortelle om MYE god og etterlenget mat. Dette var nok musikk i ørene på bekymrede foreldre som lot høre fra seg til redaksjonen for å luftet sine bekymringer i forhold guttas matinntaket.

Mette kjørte de hardt og fort til Turkestan, der de dro på sightseeing til en moské. Tre turer dit teller det samme som en tur til Mekka.

Motoren gikk pluselig ikke på tomgang, selv etter service på Kasakstansk. Men service-teamet påsto at Jøtul skulle holde til mål.

I Baikonor hadde de håpet å få studere de nyeste rakettene, men det ble raskt avslått av vakter, bevæpnet til tennene.

Teamet ble stoppa 4-5 ganger av politiet. De kom så fram til nasjonalparken Aksu-Jabagly ved Shymkent. Her nøt gutta synet av fjell, vann og trær, til kjærkommen avveksling fra alt for mye sand og støv. De gikk til ro i Jøtuls trygge favn etter å ha bøtta ned på med piva og vodka.

24/10//09

Etter en rask titt på nasjonalparken blei Jøtuls nese rettet mot Kirgisistan. På vei mot grensa blei Jøtul vinka inn av politi som ikke lot seg sjarmere av trekløveret. 100 euro skiftet eier i form av «gave», og hindret dermed fengsling av f.d. sjarmtrollene. Klokke av skade, og vel viten om de uforutsette problemer en grensepassering kunne by på, kjørte Karl Martin og Christian forsiktig videre mot grensa (not to fast, not to slow) hvor de endte opp med å kjøre på sjefstolleren.

Nå er det kanskje flere av dere som leser dette som lurer på hvordan sjefstolleren reagerte? Han ble irritert! Dette selv om gutta påsto at Jøtul bare «kjørte forsiktig borti ham». Seinere på kvelden ble denne forklaring ovenfor redaksjonen forandret til «det var umulig å treffe ham skikkelig, han stod ikke stille».

Etter å ha fått masse pepper av sjefstolleren oppdages det at gutta, som skulle ha meldt seg for et politikammer innen 5 dager i Kasakhstan, ikke hadde meldt seg for et politikammer innen 5 dager i Kasakhstan. «Big, big problem!»

For gutta, som nå gjenvant tittelen sjarmtrollene, endte denne noe dramatiske situasjonen med middagsinvitasjon i tollhuset, med oppfetting av angivelig «altfor tynne vikinger». Så fulgte overnatting i ingenmannsland i påvente av visum.

(Mange redaksjonen kjenner ville ha ordna visum før de hadde kommet så langt)

25/10//09

Sjarmtrollrapport:

Våkna i ingenmannsland. Etter morgenkaffen blei det norske flagget montert på Jøtul for «Diplomatic Immunity». Deretter noen timer med venting på vår lokale kontakt som fiksa visum for oss. Klokka 12 var vi gjennom tollene og endelig i Kirgisistan. Så var det enda en middag med tollerne og vår kontakt (mistanke om noe bestikkelse her).

Så var det 24 timer med venting på engelskmennene som også er med i løpet. Hadde mye moro med lokalbefolkningen i ventetida. (redaksjonen lurer veldig på hva det innebar!).

De andre ankom endelig, og alle kjørte i kolonne mot Bishkek, men reisefølget hadde fremdeles problemer med å holde følge og Jøtul så det nødvendig å rygge inn i en av de engelske bilene i et lyskryss.

Sitter nå og skåler over våre prestasjoner. 950 liter bensin, x antall timer kjøring, mye kaffe, 5 liter vodka, en kasse øl, noen sigaretter, mye snus, litt problemer, 150 euro i bestikkelser, litt svineinfluensa, 5 fartsbøter, mange fartskontroller og JÆVLA mye moro!

Nå skal vi sove, dusje og slappe av, før utfordringa om å komme trygt hjem til Norge begynner.

Og er det noen som tror vi har vært på ferie: Prøv sjø!!!

N.B.

Jøtul gikk for 2.000 u.s.d

Bensinstasjon

Kjøkkentjeneste inne. Vodkafaska står klar i tilfelle primusen plutselig skulle slukke.

Førermiljøet i Jøtul

Full Rulle

Det er ikke fullt før...

Kombinert riksvei og smøregrav

Ikke regn med meg!

Uri Avnery om Oslo-avtalens fallitt

Yitzhak Rabin

Et år før Oslo-avtalen hadde jeg et møte med Yassir Arafat i Tunis. Han var full av nysgjerrighet omkring Yitzhak Rabin, som nettopp hadde blitt valgt til statsminister.

Jeg beskrev ham så godt jeg kunne og avsluttet med ordene: «Han er så ærlig som en politiker kan være.»

Arafat brøt ut i latter, og alle de andre til stede, blant dem Mahmoud Abbas og Yassir Abed-Rabbo, stemte i.

Først vil jeg presisere: Jeg likte Rabin som menneske. Jeg likte spesielt enkelte trekk ved ham.

Først av alt; hans ærlighet. Dette er en så sjelden kvalitet blant politikere at det stod ut som en oase i ørkenen. Munnen og hjertet hans var ett, så langt det er mulig i det politiske liv. Han løy ikke hvis han kunne unngå det.

Rabin var et anstendig menneske. Et eksempel på det var «dollar-saken»: Når hans periode som Israels ambasadør i Washington DC tok slutt etterlot hans kone Leah, i strid med israelsk lov på den tiden, en bankkonto i USA. Da dette ble oppdaget beskyttet han sin kone ved å anta personlig ansvar. På den tiden, i motsetning til i dag, var «ta ansvaret» ikke en tom frase. Han forlot statsministerens kontor.

Jeg likte til og med hans mest tydelige personlighetstrekk – hans innadvendthet. Han var tilbaketrukket, med få menneskelige kontakter. Han var ikke en hei-kamerat-vel-møtt-igjenklapp-på-skulderen-type og komplimentene satt ikke løst. Sånn sett var han en anti-politiker.

Jeg likte også måten han fortalte folk rett i ansiktet hva han mente om dem. Noen av hans uttrykk, i saftige hebraisk, har blitt en del av den israelske folkloren. Som «utrettelige intrigemaker» (om Shimon Peres), «propeller» (om nybyggerne, som betyr elektriske vifter som spinner støvende rundt uten å komme noe sted),

«søppel av noen sveklinger» (om mennesker som forlater Israel for godt).

Rabin drev ikke med småprat. I enhver samtale kom han til saken med en gang.

Man kan forestille seg at disse egenkapene ville fremmedgjøre mennesker. Tvert imot; folk ble tiltrukket av ham på grunn av dem. I en verden av pretensiøse, snakkesalige, løgnaktige og spyttslikkende politikere var han en forfriskende sjeldenhet.

Mer enn noe annet, respektert jeg Rabin for hans dramatiske endring av synspunkter i en alder av 70. Mannen som hadde vært soldat siden han var 18, som hadde kjempet mot araberne hele sitt liv, ble plutselig en fredsaktivist

– Og ikke bare en forkjemper for fred generelt, men for fred med det palestinske folket, hvis eksistens alltid hadde blitt nektet av lederne i Israel.

Oslo-avtalen

Den offentlige hukommelsen, en av de mest effektive instrumenter til etablisementet, forsøker i disse dager å ut-slette dette kapitlet i (den israelske) historien. Over hele landet kan man kjøpe postkort som viser Rabin håndhilse på kong Hussein ved signeringen av den israelsk-jordanske fredsavtalen, men det er nesten umulig å finne et kort som viser Rabin med Arafat under Oslo-avtalens signeringsseremonien. Det har liksom «aldri skjedd».

Som jeg har fortalt før var jeg øyenvitne til hans indre revolusjon. Fra 1969, og framover til Oslo-avtalen, hadde vi en løpende debatt om den palestinske saken – ved Washington-ambassaden, på fester hvor vi møtte uformelt (vanligvis i baren), på Statsministerens kontor og i hans private hjem

I en samtale i 1969 protesterte han iherdig på enhver befatning med palestinerne. Én setning innprentet seg på mitt sinn: «Jeg vil ha en åpen grense,

ikke en sikker grense» (et spill av ord på hebraisk). På den tiden spredde hans tidligere kommandant, Yigal Alon, slagordet «sikre grenser» for å rettferdiggjøre omfattende anneksjoner av okkupert territorium.

Rabin ønsket en åpen grense mellom Israel og Vestbredden, som han mente å gi tilbake til kong Hussein (av Jordan). Etter denne samtalen skrev jeg til ham at grensen ville være åpen bare hvis det fantes en palestinsk stat på den andre siden, da de økonomiske realiteter ville tvinge begge stater – Israel og Palestina – til å opprettholde nære relasjoner.

I 1975, etter starten på mine hemmelige kontakter med PLO, gikk jeg for å orientere ham (i samsvar med uttrykkelig ønsker fra PLO). I samtalen som fant sted på Statsministerens kontor prøvde jeg å overtale ham til å gi opp det «jordanske alternativet», som jeg alltid hadde betraktet som tulle.

Han nektet steinhard: «Vi må slutte fred med Hussein» sa han. «Etter at han har signert, blåser jeg i om kongen blir styrtet.»

I likhet med Shimon Peres og mange andre, holdt han på illusjonen om at kongen ville gi opp Øst-Jerusalem.

Jeg fortalte ham at jeg ikke klarte å følge logikken i denne tankegang. La oss tenke oss at kongen signert og deretter ble styrtet. Hva da? PLO ville ta over en stat som ville strekke seg fra Tulkarem i Palestina og nesten helt fram til Bagdad, der fire arabiske armeer enkelt kunne settes sammen. Var det, spurte jeg ham, det han ville?

Også i denne samtalen innprentet en setning seg i mitt sinn: «Jeg vil ikke ta et eneste skritt mot palestinerne, fordi det første skrittet vil uunngåelig føre til dannelsen av en palestinsk stat, og det ønsker jeg ikke.»

Til slutt sa han til meg: «Jeg er mot hva du gjør, men jeg vil ikke hindre deg i

møte med dem. Dersom disse møtene avslører ting du tror den israelske statsministeren bør vite om, er døra åpen.» Dette var Rabin i et nøtteskall. Kontakten med PLO brøt selvfølgelig med loven.

Etter dette brakte jeg ham mange meldinger fra Arafat, formidlet til meg av PLOs representant i London, Sa'id Hamami. Arafat foreslo små gjensidig gester. Rabin avsto dem alle.

Derfor ble jeg desto mer imponert over Oslo-avtalen. Senere forklarte Rabin meg, under en Shabbat i hans private leilighet, hvordan han hadde kom dit (Oslo-avtalen): Kong Hussein hadde trukket sitt ansvar for Vestbredden. "Landsbyforbundene", initiert av Israel som føyelige «representanter» for palestinerne, var en trist fiasko. Som forsvarsminister hadde han innkalt lokale palestinske ledere for individuelle konsultasjoner, og en etter en fortalte de ham at deres politiske adresse var i Tunis. Etter det, på Madrid-konferansen, gikk Israel med på å forhandle med en felles jordansk-palestinsk delegasjon. Men da fortalte jordanerne dem at alle palestinske saker skal drøftes med de palestinske medlemmene alene. Men under hvert møte ba de palestinske delegater om pause for å ringe Tunis og få

instruksjoner fra Arafat. Rabin konklusjon: Hvis alle vedtak allikevel blir gjort av Arafat, hvorfor ikke snakke med ham direkte?

Fiaskoen

Det har alltid vært sagt at Rabin hadde et «analytisk sinn». Han hadde ikke mye fantasi, men han vurderte fakta nøkternt, analyserte dem logisk og trakk sine konklusjoner. Hvis det var tilfelle, hvorfor mislykkes Oslo-avtalen?

Den underliggende grunner er lett å se. Helt fra begynnelsen bygger avtalen på vaklende grunnlag, fordi det manglet det viktigste: En klar definisjon av det endelige målet for prosessen.

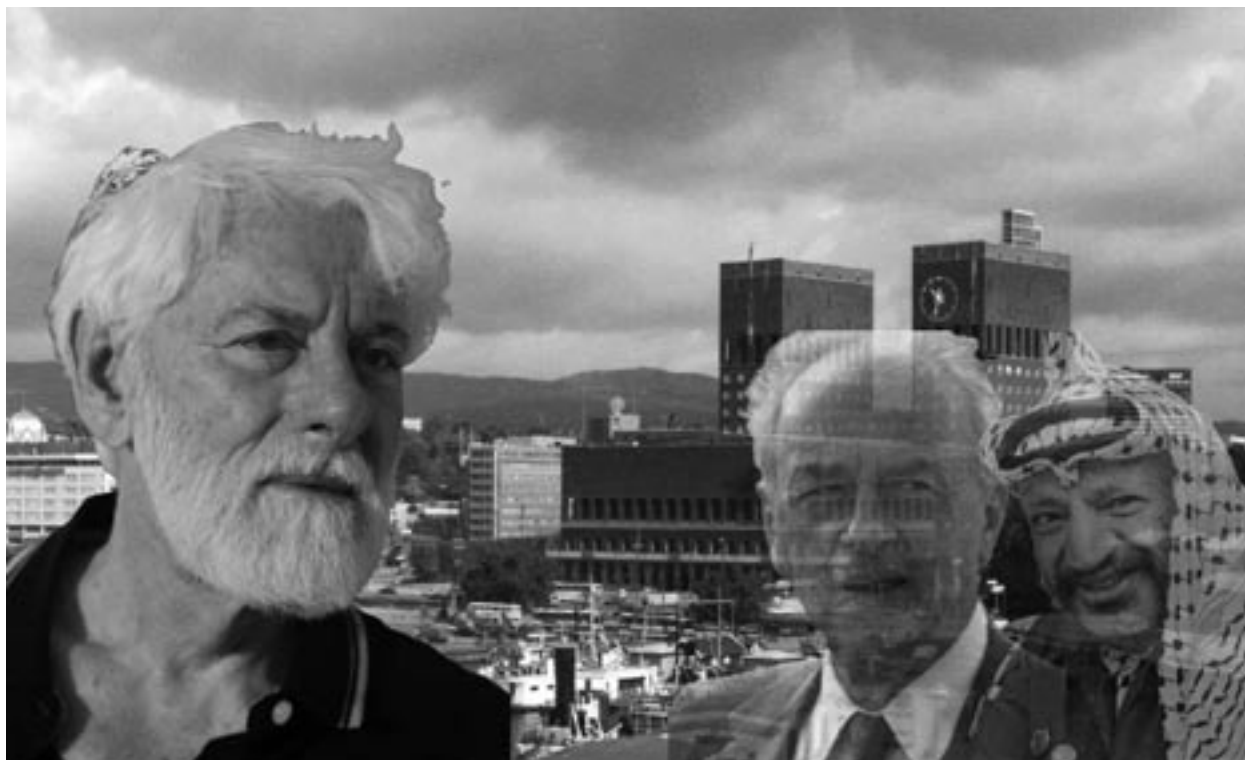
For Arafat var det selvnlysende at de avtalte «midlertidige stadier» til slutt ville føre til en uavhengig palestinsk stat på hele Vestbredden og Gazastripen, kanskje med noen mindre utveksling av territorium. Øst-Jerusalem, herunder klippemoskeen og al-Aqsamoskeen (omstritt område, siden det før det 7. århundre sto jødiske templer der) skulle bli hovedstad i Palestina. (De jødiske) settlementene skulle rives. Jeg er overbevist om at han ville vært fornøyd med en symbolsk returrett på et begrenset antall flyktninger til Israel.

Dette var Arafats pris for å gi fra seg inntil 78 % av landet, og ingen palestinsk leder, nåværende eller fremtidige, kan være fornøyd med mindre.

Men Rabin sitt mål var uklart, kanskje også for ham selv. På den tiden var han ennå ikke klare til å godta en palestinsk stat. p.g.a. fraværende et avtalt mål gikk alle avtalens «midlertidige faser» galt. Hvert trinn forårsaket nye konflikter.

Arafat var bevisst på feil i avtalen. Han fortalte sitt folk at det var «den beste avtalen under de verst tenkelige omstendigheter». Men han mente at dynamikken i fredsprosessen ville overvinne hindringer på veien. Det gjorde jeg også. Vi tok begge feil.

Etter signering av Oslo-avtalen begynte Rabin å nøle. Dette ga motstridende krefter i Israel tid til å hente seg inn etter sjokket, omgruppere seg og starte et motangrep – som endte med at han ble myrdet. Kanskje denne feilen kunne ha vært forutsett. Rabin var av natur en forsiktig person. Han var bevisst på det tunge ansvaret som hvilte på hans skuldre. Han hadde, i motsetning Begin, heller ingen sans for drama. Ei heller var han velsignet med en livlig fantasi,

som Herzl. På godt og vondt levde han i den virkelige verden. Han hadde ingen anelse om hvordan man kunne endre den, enda han visste at han var nødt til det.

Men disse forklaringene er bare toppen av isfjellet. Kraftige strømninger var i arbeid dypt under overflaten. Disse skjøv Rabin ut av kurs og til slutt oppslukt de ham.

Rabin var et barn av den klassiske sionistiske ideologi. Han gjorde aldri opprør mot den. Han bar i seg den genetiske koden til den sionistiske bevegelsen, en bevegelse som fra begynnelsen av hadde som målsetting om å gjøre landet Israel til en eksklusivt jødisk stat, og som benektet eksistensen av det arabiske-palestinske folk, og hvis logikk til syvende og sist betydde fortrenghet av dem.

Som de fleste av hans generasjon i Israel, fikk han denne ideologien inn med morsmelka. Den formet hans ideer så grundig at han ikke engang var klar

over det selv. Ved dette avgjørende veikrysset i hans liv falt han offer for en uløselig indre motsigelse: Hans analytiske sinn ba ham slutte fred med palestinerne, «gi fra seg» en del av landet og å demontere settlementene, mens hans sionistiske genetiske arv motsatte seg dette med all kraft. Det viste seg tydelig på Oslo-avtalens signeringsseremoni, der han tilbød sin hånd til Arafat fordi hans sinn befalte det, men hvor hans kroppsspråk uttrykte avvisning.

Det er umulig å skape fred uten å ha et grunnleggende mentalt og følelsesmessig engasjement for fred. Det er umulig å endre retningen på en historisk hendelse uten å revurdere sin historie. Det er umulig for en leder å styre sitt folk mot en total endring (som for eksempel Atatürk gjorde i Tyrkia) hvis man ikke er helt viet til endringen selv. Det er umulig å slutte fred med en fiende uten å forstå hans sannhet.

Rabin indre overbevisning fortsatte å utvikle seg etter Oslo. Det vokste en gjensidig respekt mellom ham og Ara-

fat. Kanskje ville han ha oppnådd den nødvendige mentale endringen på sin egen langsomme og forsiktige måte. Morderen og hans bakmenn må ha vært redd for dette og bestemte seg for å komme det i forkjøpet.

Rabins fiasko finner sitt uttrykk ved minnestunden neste uke på det stedet hvor vi var vitne til hans mord for 14 år siden. Hovedtalerne vil være to av Oslo-avtalens bødler, Shimon Peres og Ehud Barak, samt Tzipi Livni og undervisningsminister Gideon Sa'ar som tilhørte styrkene som skapte klima for mordet. Rabin, antar jeg, vil snu seg i graven.

Vil jeg være der? Ikke meg, takk.

fra **SJAKTA**

Navn: Jan Refsnes

Alder: 58 år

Klubb: Reber

Bosted: Sandnes

Stilling: Heismontør

Verv: Klubbleder i Reber, Stavanger

Leder: HMF, Stavanger

Tor Erik Lundberg

Jeg har denne gang tatt en prat med heismontør, tillitsvalgt og SV-politiker Jan Refsnes fra Sandnes. Det er ingen tvil om at den blide Rogalendingen, som har levd så lenge at han har skrudd på damplokomotiv den gangen han jobbet i NSB, er en aktiv og engasjert mann. Vi treffer han på foreningskontoret i Oslo hvor han skal delta på et klubbmøte i Reberklubben, og han lar seg gjerne intervju.

Hvor lenge har du jobbet i Reber?

Ble ansatt i mai 1975, så det går raskt mot 35 år.

Har du jobbet andre steder før du begynte i Reber?

Arbeidet 1 år på NSB (den gang det var damplokomotiv) og 3 år i en industribedrift.

Hva skal til for at du skal trives på jobb?

Det som har mest betydning for trivsel på arbeidsplassen er samholdet mellom arbeidskameratene. Fungerer ikke det så fungerer en heller ikke på jobben. Men det skal heller ikke stikkes under en stol at en avdelingsleder også har mye å si hvordan trivselen virker inn på ens hverdag. I så måte har vi vært særdeles heldige i Stavanger. Til nå.

Hvilke verv har du hatt i klubb og forening?

Klubbleder i Reber Stavanger, Leder HMF Stavanger
Medlem i styret i HMF og Reberklubben sitt Hovedstyre.

Hva er det som engasjerer deg mest i klubb og foreningsarbeid?

I og med at vi nettopp er ferdig med de lokale forhandlingene blir det vel å begynne å tenke på forhandlingene som begynner allerede i mai. Vi har Reberkonferansen i mars, utfordringer med PDA og forsikringer, så det er vel nok å engasjere seg i.

Når det gjelder foreningen så er det FKE-saken som vil engasjere mest. Dette blir en sak som vil få store konsekvenser får oss alle hvis vi ikke kla-

rer å stoppe forsøket på å undergrave forskriften. Derfor er det også viktig å forberede seg på at det vil bli politiske kamper på dette i løpet av våren.

Når ble du engasjert i tillitsmannsarbeid første gang?

Husker ikke...

Hva tror du blir de største utfordringene til foreninga i tiden fremover?

FKE forskriften.

Er du samfunnsengasjert på andre måter enn gjennom fagforeningsarbeid?

Ja, jeg er politisk engasjert i Sv. Engasjert i LO lokalt og fylke. Sitter i fylkesstyre i Nei til EU og fylkesstyre i EL og IT.

Hva bedriver du tiden med når du ikke er skur heis?

Det tar en del tid det som er nevnt over, men å komme seg på trening noen ganger i uka er viktig. Ellers er det familien med unger og barnebarn (6 stykker) og hytta i Gudvangen som prioriteres.

Planlegger nå en tur på hesteryggen fra Bergen til Gudvangen over fjellet til sommeren. Gleder meg som en unge til den turen.

Har du noen nyttårsforsetter?

Nei

Verv i Heismontørenes Fagforening per 09.02.10

Styret

Verv	Periode	Navn	Telefon privat	Mobiltlf	E-post
Leder	08-10	Rune Larsen	67 56 14 52	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Nestleder	07-09	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Nestleder	08-10	Dag Thoresen	69 30 83 44	971 80 520	dag.thoresen@broadpark.no
Sekretær	08-09	Vidar Holm	63 87 97 93	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Nestleder/studieleder	07-09	Per Arne Jensen Salo	22 68 99 47	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Kasserer	07-09	Michael Berggren		481 00 112	kasserer@heis.no
1. styremedlem	08-09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
2. styremedlem	08-10	Edmund Berget		930 45 646	eddie_kick_ass@hotmail.com
3. styremedlem	08-10	Jan Refsnes	51 66 78 04	918 72 686	janrefsn@online.no
4. styremedlem		Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
5. styremedlem		Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
6. styremedlem		Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
7. styremedlem		Jan-Erik Hengsle		959 86 218	jan-erik@fallskjerm.no
Ungdomsgruppe					
Lærlingerepresentant	08-10	Sondre Stuve		415 63 239	sondre_trial@hotmail.com
8. styremedlem	08-10	Henrik Grude-Nielsen		997 67 658	
9. styremedlem	08-09	Daniel Nyborg		918 80 354	daniel_nyborg@hotmail.com
10. styremedlem	08-10	Vidar Nordvedt		907 45 270	radividar@hotmail.com
11. styremedlem	08-09	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
12. styremedlem	08-10	Dan Terje Rønning		905 77 667	mail@danterje.com
13. styremedlem	08-09	Kristoffer Warhuus		934 93 801	kriwar@hotmail.com
Andre oppgaver					
Akkordkontrollør	07 - 09	Bård Navrud		905 57 919	baardnav@hotmail.com
HMS-ansvarlig	07 - 09				hms@heis.no
Lærlingsansvarlig	07 - 09	David R. Andersen		480 06 131	david.andersen@heis.no
Redaktør/nettansvar	07 - 09	Geir Eigil Løkke	22 75 00 85	908 77 082	geir.lokke@heis.no
Sekretær	–	Bjørn Tore Egeberg			bjorn.tore@heis.no
Landsstyreprerentant		Terje Skog		908 77 069	terje@elogit.no
Landsstyreprerentant		Vidar Holm	63 87 97 93	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Avdelinger					
Bergen	07 - 09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Drammen	08 - 10	Tommy Hansen		911 14 906	tommy_husaberg@hotmail.com
Hedmark/Oppland	07 - 09	Lasse Aga	62 53 57 70	901 51 334	laga@broadpark.no
Kristiansand					
Møre og Romsdal	08 - 10	Erlend Andberg		911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	06 - 08	Jan Wahlgren		951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	08 - 10	Rune Larsen	67 56 14 52	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Stavanger	07 - 09	Jan Refsnes	51 66 78 04	918 72 686	janrefsn@online.no
Trondheim	07 - 09	Edmund Berget og Vidar Nordvedt			trondheim@heis.no
Vestfold/Telemark	07 - 09	Terje Haugen		917 46 885	terje.haugen@c2i.net
Østfold	07 - 09	Tor Erik Lundberg		951 91 560	torerl@online.no
Klubber					
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Tommy Rønning		901 11 690	tommy.ronning@otisklubben.no
Euroheis	Oslo	Frode Stokke	22 29 10 90	975 61 580	eirstokk@online.no
Kone	Norge	Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
Melbye	Oslo	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
Reber Schindler	Hovedtill.	Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
Reber Schindler	Oslo	Ove Opheim	67 90 07 76	906 14 238	oveoph@online.no
Stahl	Oslo	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Stahl	Bergen	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Thyssen	Oslo	Jan-Erik Hengsle		959 86 218	jan-erik@fallskjerm.no
Ribe	Oslo	Bjørn Gundersen		957 98 987	bjorn.gundersen@heis.no
HK Service	Bergen	Kenneth Andberg		959 86 255	k_andberg@hotmail.com
Ing Stein Knutsen	Bergen	Yngve Larsen		992 56 725	ynglar@online.no
Heis-Tek	Bergen				
Heis-Tek	Oslo	Christian Østby		951 91 554	christian_oestby@hotmail.com
Heis-Tek	Tromsø	Tore Olsen		900 30 576	toreolsen74@yahoo.com
Uniheis	Oslo	Eivind Søreide Solsvik		982 30 870	eivind@uniheis.no
Norheis	Oslo	Morten Karlsen		952 98 605	morten@norheis.no
Avdeling					
Oslo	Adresse	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo	Tlf.kontor	Telefaks	E-post
Bergen		Kalfarv. 71, 5018 Bergen	22 17 45 50	22 17 45 53	heis@heis.no
Trondheim		Postboks 9254,7424 Trondheim	55 36 87 66	55 36 55 77	bergen@heis.no
Stavanger		Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger	72 84 83 90	72 84 83 90	trondheim@heis.no
Kone		c/o HMF	51 84 04 60		janrefsn@online.no
Thyssen		c/o HMF			koneklubben@heis.no
Andre					
HBU		Per Krohgs vei 4a, 0454 Oslo	22 79 35 10	22 79 35 19	post@heisutdanning.no
Opphei		Per Krohgs vei 4a, 0454 Oslo	22 79 35 14	22 79 35 19	post@opphei.no